

Kadernota 2024

Zaaknummer: 19311081667	Behorend bij raadsbesluit nr: 1108895	Documentnummer: 1110772
-----------------------------------	---	-----------------------------------

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	5
1.1 Incidentele dekking ten laste van reserves	7
1.2 Opbouw kadernota	7
2. Vertrekpunt meerjarenbegroting 2024-2027	8
2.1 Saldo vertrekpunt kaders 2024	8
2.2 Aanpassingen	9
2.3 Algemene dekkingsmiddelen	10
2.4 Risicobeheersing	12
3. Aanpassingen meerjarenbegroting 2024-2027	13
3.1 Bestuur en ondersteuning	13
3.2 Veiligheid	18
3.3 Verkeer, vervoer en waterstaat	20
3.4 Economie	22
3.5 Onderwijs, sport, cultuur en recreatie	26
3.6 Sociaal domein	31
3.7 Volksgezondheid en milieu	38
3.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	42
4. Indeling begroting	47
4.1 Taakvelden	47
4.2 Paragrafen	47
5 Kaders voor de begroting 2024	48
5.1 Financieel toezicht	48
5.2 Uitgaven	48
5.3 Inkomsten	49
5.4 Personele lasten	49
5.5 Investerings	50
5.6 Verbonden partijen	53
5.7 Financiering	53
5.8 Subsidies	54
5.9 Omgevingswet	55
6. Lokale heffingen	56
6.1 Onroerende-zaakbelastingen (OZB) en overige ongebonden heffingen	56
6.2 Gebonden heffingen	56
6.3 Ondernemersfondsen	57
6.4 Overzicht lokale lastendruk	57

Bijlagen	58
Bijlage 1 - Toelichting op nieuw beleid	58
1.1 Exploitatie	58
1.2 Investeringsen	63
Bijlage 2 - Nieuw beleid naar categorie	66

1. INLEIDING

“Het college biedt de raad een nota aan met een voorstel voor het beleid en de financiële kaders van de begroting voor het volgende begrotingsjaar en de meerjarenbegroting op een zodanig tijdstip, dat deze nota voor het zomerreces vastgesteld kan worden” (*artikel 4 - Financiële verordening gemeente Krimpenerwaard 2022*). Met het vaststellen van deze “kaders 2024” geeft de gemeenteraad richting mee aan het college voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2024-2027.

De laatste jaren verschuift de rol van de kadernota binnen de planning & controlcyclus van onze gemeente; ze neemt een steeds prominentere plaats in. Meer dan in het verleden het geval was, maakt de gemeenteraad bij de behandeling van de kadernota keuzes over de inzet van de beperkt beschikbare middelen voor de komende jaren. Dit maakt het nodig om al bij het behandelen van de kadernota een zo reëel en compleet mogelijk beeld te hebben van de ontwikkelingen en onderwerpen die we voor 2024 voorzien en de financiële gevolgen die daar voor onze gemeente mee zijn gemoeid zijn. U zult begrijpen dat dit gezien het grote aantal ontwikkelingen en onzekerheden waar wij, net als alle andere gemeenten in Nederland, op dit moment mee te maken hebben geen eenvoudige opgave is. Toch zijn wij ervan overtuigd dat wij u met deze kadernota een document aanbieden dat een goede basis en inzicht geeft om uw richting en keuzes voor 2024 op te kunnen baseren.

Ontwikkelingen

Het beleid en de financiën van gemeenten worden beïnvloed door constant veranderende maatschappelijke ontwikkelingen. In het bijzonder de oorlog in Oekraïne heeft impact. Het leidt tot een vluchtelingenstroom en de uitdaging voor gemeenten om voor voldoende opvang te zorgen. Ook heeft de oorlog impact op de economie. Denk aan de gestegen energiekosten als een aanjager van de inflatie en schaarste van materiaal waardoor projecten vertraging oplopen. Daarnaast laat de coronacrisis nog haar sporen na. Als laatste noemen we de krapte op de arbeidsmarkt, welke impact heeft op de arbeidsmarkt in het algemeen en op onze organisatie in het bijzonder.

Naast de maatschappelijke en economische onzekerheden zijn het ook op financieel gebied ongewisse tijden voor gemeenten. Eind 2021 is bij het vaststellen van het nieuwe coalitieakkoord Rutte IV "Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst" besloten na 2025 een nieuwe financieringssysteem te ontwikkelen voor de lagere overheden. Hierbij wordt een eventuele mogelijkheid voor de uitbreiding van het lokaal belastinggebied betrokken. Op dit moment is nog niet bekend hoe de nieuwe financieringssysteem eruit gaat zien. Het voornemen van het kabinet is om voor de zomer van 2023 een uitvoeringsplan met tijdpad naar de Kamer te sturen. de VNG zet namens de gemeenten in op voorwaarden rondom verruiming belastinggebied op basis van een advies van de commissie Financiële ruimte. Het Rijk heeft al voorgesorteerd op de nieuwe financieringssysteem door de algemene uitkering met ingang van 2026 te verlagen. In de septembercirculaire heeft het Rijk voor 2026 eenmalig € 1 miljard extra beschikbaar gesteld om de verlaging van de algemene uitkering gedeeltelijk te compenseren. Het accres wordt vanaf 2026 enkel aangepast voor de loon- en prijsontwikkelingen.

Vertrekpunt en aanpassingen

De basis voor deze kaders wordt gevormd door de op 8 november 2022 vastgestelde begroting 2023 met de meerjarenraming. Deze begroting is structureel sluitend, waarbij vanaf de jaarschijf 2026 wel sprake is van een negatief saldo. Voor deze kadernota betekent dit dat de jaarschijven 2024 en 2025 een positief en de jaren 2026 en 2027 een negatief saldo als vertrekpunt hebben. Vanuit dit vertrekpunt is geïnventariseerd op welke onderdelen bijstelling nodig is, waar we verwachten dat inkomsten en uitgaven gaan veranderen en welke investeringen op ons afkomen.

De aanvragen zijn ingedeeld in de volgende categorieën:

1. **Collegeprogramma** : betreft invulling en uitwerking van de beleidspeerpunten uit het Collegeprogramma
2. **Noodzakelijk** : betreft aanpassingen op basis van wettelijke voorschriften, reeds aangegane verplichtingen en/of reeds genomen besluiten. Dit kan zowel bestaand als nieuw beleid betreffen.
3. **Beleidskeuze** : betreft aanvragen die niet onder de andere categorieën vallen.

Door de hele kadernota heen zijn de aanvragen telkens met bovenstaande kleuren weergegeven, zodat duidelijk is tot welke categorie ze behoren. In bijlage 2 is een overzicht van alle aanvragen per categorie opgenomen.

Ook de investeringen voor de komende jaren zijn op basis van dezelfde hiervoor genoemde driedeling opgenomen in de kadernota. De hieruit voortvloeiende lasten in verband met rente en afschrijving (kapitaallasten) zijn ook verwerkt, voor zover deze van invloed zijn op het saldo van de exploitatie. Voor een aantal investeringen geldt dat het investeringen betreft die ten laste worden gebracht van voorzieningen of worden gedekt door tarieven. De structurele effecten vanuit de jaarrekening 2022 zijn, voor wat betreft de kapitaallasten (= rente en afschrijving), in lijn met voorgaande jaren, nu nog niet meegenomen. Zodra de jaarrekening 2022 door uw raad is vastgesteld, worden de kapitaallasten geactualiseerd en rechtstreeks verwerkt in de 2e tussentijdse rapportage 2023.

Naast de saldi uit de meerjarenraming van de begroting 2023, zijn ook de financiële effecten uit de 1e tussentijdse rapportage 2023 meegenomen. Deze laat in alle jaarschijven vanaf 2024 een negatief saldo zien. Dit heeft verschillende oorzaken. Ten eerste leiden de lagere uitkeringen uit het gemeentefonds, vanuit de september- en decembercirculaire 2022 tot een nadeel in de 1e tussentijdse rapportage 2023. Ten tweede zien we dat verschillende ontwikkelingen vragen om inzet van structurele capaciteit en daarmee van structureel hogere lasten. Tenslotte is sprake van een aantal relatief kleinere aanpassingen en aanvragen die per saldo tot hogere lasten leiden. Al deze mutaties samen maken dat in de rapportage sprake is van een structureel nadelig saldo. Tezamen met de andere bouwstenen van deze kadernota leidt dat tot het onderstaande meerjarige beeld.

Om u zo goed mogelijk in staat te stellen om bij de kadernota afwegingen te maken en prioriteiten te stellen is het nodig dat de kadernota een zo reëel mogelijk financieel beeld geeft richting het opstellen van de begroting 2024. Daarom is, vooruitlopend op de nog te verschijnen meicirculaire 2023, ook een voorzichtigte inschatting meegenomen van de gevolgen van deze circulaire. Zowel aan de baten- als aan de lastenkant.

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Structureel saldo meerjarenbegroting 2023	2.293	4.155	-4.767	-4.767
Amendementen	-10	-10	-10	-10
Correcties incidentele lasten en baten	-195	50	431	431
Begrotingswijzigingen 2023	-	-	-	-
Structureel saldo meerjarenbegroting 2023 na wijzigingen	2.088	4.195	-4.346	-4.346
Structureel saldo 1e Tussentijdse rapportage 2023	-2.159	-2.919	-494	-494
Saldo meerjarenbegroting 2023 na 1^e Tussentijdse rapportage	-70	1.276	-4.839	-4.839
Aanpassingen beleid:				
Collegeprogramma	-350	-352	-52	-52
Noodzakelijk	107	-1.586	-2.294	-2.449
Beleidskeuze	-2.123	-2.769	-2.614	-3.081
Totaal aanpassingen kadernota	-2.366	-4.707	-4.960	-5.582
Structureel saldo kaders	-2.436	-3.431	-9.799	-10.421

Bedragen x € 1.000

Zoals uit het voorgaande wel blijkt geven de meerjarige saldi zoals gepresenteerd in deze kadernota nog geen zekerheid ten aanzien van het uiteindelijke saldo van de meerjarenbegroting 2024-2027. Het is op basis van de op dit moment bekende gegevens een reële inschatting. Richting de begrotingsbehandeling in november worden de nu gepresenteerde saldi verder uitgewerkt en geactualiseerd.

1.1 Incidentele dekking ten laste van reserves

De afgelopen jaren is de beleidslijn gehanteerd dat alle incidentele lasten worden gedekt uit hiervoor beschikbare bestemmingsreserves of de algemene reserve vrij vermogen. Deze lijn sluit niet helemaal meer aan op de landelijke regelgeving ten aanzien van het omgaan met incidentele lasten en baten. Niet de periode van de lasten of baten is leidend, maar de aard. Dit betekent dat per betreffende last/baat een nadere analyse nodig is van de aard van de post om te bepalen of deze in de aard wel of niet incidenteel is. Om geen onterecht positief beeld te geven van het nu verwachte structurele saldo voor 2024 en verder dekken we daarom vooralsnog geen incidentele lasten uit een reserve. Indien daar aanleiding toe is zullen we dit in de begroting alsnog aanpassen.

1.2 Opbouw kadernota

Voor de opzet van de kadernota 2024 is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij voorgaande kadernota's. Eerst laat hoofdstuk 2 de financiële opbouw van het saldo van deze kadernota zien. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de aanpassingen op de meerjarenbegroting en de gevolgen die deze hebben. Dit betreft zowel beleidsmatige als financiële aanpassingen. Hoofdstuk 4 gaat in op de indeling van de begroting. Vervolgens worden in hoofdstuk 5 de bij het opstellen van de meerjarenraming 2024 te hanteren kaders en aandachtspunten toegelicht. Deze vinden hun oorsprong zowel in door externe partijen opgelegde regels als in interne, door ons zelf opgelegde, criteria. Tenslotte wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op de lokale heffingen. Daarna volgt nog een aantal bijlagen.

2. VERTREKPOINT MEERJARENBEGROTING 2024-2027

2.1 Saldo vertrekpunt kaders 2024

De voorliggende Kadernota 2024 brengt in beeld welke ontwikkelingen en voorstellen van invloed zijn op de nog op te stellen begroting 2024-2027.

Het vertrekpunt voor het opstellen van de begroting 2024 is de jaarschijf 2024 uit de meerjarenbegroting 2023. In deze jaarschijf is, net als in de jaarschijf 2025, sprake van een positief saldo. Zoals eerder toegelicht, worden wij vanaf 2026, net als alle gemeenten, geconfronteerd met een forse daling van de uitkering uit het gemeentefonds. Vanaf dat moment is sprake van het spreekwoordelijke "ravijn" en laat de begroting een tekort zien. Daarnaast leiden meerdere grote opgaven en onzekerheden ertoe dat het meerjarige beeld de nodige financiële uitdagingen met zich meebrengt. Voor deze kadernota betekent dit dat de jaarschijven 2026 en 2027 een negatief saldo als vertrekpunt hebben.

Ten opzichte van de saldi uit de meerjarenbegroting 2023-2026 is er vervolgens een aantal mutaties die leiden tot een bijgesteld structureel saldo voor de jaren 2024-2027. Deze mutaties betreffen ten eerste de correcties in verband met dekking van incidentele lasten en baten, zoals hiervoor toegelicht bij 1.1. Ten tweede zijn er de structurele effecten uit de 1e Tussentijdse rapportage 2023. In onderstaand overzicht zijn deze mutaties en de structurele saldi weergegeven.

Jaarschijf	2024	2025	2026	2027
Structurele ruimte	2.293	4.155	-4.767	-4.767
<i>Amendement A22-023 toeristenbelasting</i>	-8	-8	-8	-8
<i>Amendement A22-030 marktgelden</i>	-2	-2	-2	-2
Saldo meerjarenbegroting 2023	2.283	4.145	-4.777	-4.777
Mutaties begroting				
<i>Correcties incidentele lasten en baten</i>	-195	50	431	431
<i>Begrotingswijzigingen 2023</i>	-	-	-	-
Structureel saldo meerjarenbegroting 2023 na wijzigingen	2.088	4.195	-4.346	-4.346
1e Tussentijdse rapportage 2023				
<i>Saldo 1e tussentijdse rapportage 2023</i>	-2.159	-2.919	-494	-494
Structureel saldo begroting 2024 - 2027	-70	1.276	-4.839	-4.839

Bedragen x € 1.000

2.1.1 Prijsontwikkeling

Als gevolg van meerdere factoren zien we de prijzen van nagenoeg alle producten en diensten de afgelopen jaren flink stijgen (=inflatie). Tijdens de coronacrisis in 2020 kwam de economie tot stilstand. Toen de economie daarna weer opstartte en de vraag naar allerlei producten en diensten toenam, konden bedrijven niet snel genoeg aan materialen en mensen komen om die te kunnen leveren. Daardoor ontstond een groot tekort aan producten en diensten. Vervolgens zorgde de oorlog in Oekraïne voor nog meer tekorten, vooral aan gas, olie en bepaalde soorten voedsel. Door zowel de nasleep van corona als de oorlog was de vraag naar veel producten en diensten groter dan het aanbod. Dit drijft de prijzen verder op.

In de begroting voor 2023 is op basis van de meicirculaire 2022 gerekend met een inflatiecorrectie van 3%, wat neerkomt op een bedrag van bijna € 2,2 miljoen. Zoals inmiddels bekend, is de werkelijke inflatie over 2023 tot nu toe hoger. De verwachting is vooralsnog dan ook dat we in de meicirculaire 2023, net als vorig jaar, hiervoor voor een deel worden gecompenseerd. In de meicirculaire 2023 wordt het voor de begroting van 2024 te hanteren percentage voor prijsstijgingen bekend.

De gestegen prijzen raken de exploitatielasten van de hele gemeentelijke begroting. In de kadernota 2023 is hier uitgebreid toegelicht dat dit onder andere energielasten, ICT-middelen en exploitatielasten voor de buitenruimte betreft. Maar ook diverse gestarte en voorgenomen investeringen worden geraakt door de

gestegen prijzen. Ditzelfde geldt ook voor de uitvoering van diverse beheerplannen zoals IBOR, vGRP en Gebouwen.

De prijsstijgingen werken ook door in de ontwikkeling van lonen en van de rente.

Loonontwikkeling

Werknemers willen gecompenseerd worden voor het verlies in koopkracht. Vakbonden zijn daarom hogere looneisen gaan stellen en er worden cao's afgesloten met hogere lonen. Ook de krapte op de arbeidsmarkt leidt tot stijgende lonen. Bij 5.4 Salarisontwikkelingen is de verwachte cao-ontwikkeling voor 2024 opgenomen.

Ontwikkeling rente

De Europese Centrale Bank (ECB) probeert de inflatie omlaag te krijgen door middel van haar rentebeleid. In dit geval door rente als rempedaal van de economie in te zetten. De inflatie is (te) hoog en dat blijft voorlopig zo. Daarom wil de ECB de vraag afremmen met een hogere rente. De ECB heeft de beleidsrente in 2022 al drie keer verhoogd. In 2023 is de ECB doorgegaan met het verhogen van de rente. Gevolg hiervan is dat het duurder wordt om geld te lenen, ook voor onze gemeente. Dit zien we dan ook terug in de cijfers in deze kadernota.

2.2 Aanpassingen

Ten opzichte van de begroting 2023 is sprake van een aantal aanpassingen. Dit betreft zowel exploitatie als investeringen. In het onderstaande worden de totalen per jaarschijf gepresenteerd. Een nadere toelichting op de individuele posten is opgenomen in bijlage 1.

2.2.1 Exploitatie

Onderstaand is eerst een totaaloverzicht opgenomen van de lasten en dekking per programma.

	2024	2025	2026	2027
Lasten	-2.546	-4.952	-5.385	-6.439
Bestuur en ondersteuning	-282	-2.402	-3.280	-4.518
Veiligheid	-	-	-	-
Verkeer, vervoer en waterstaat	-11	-16	-36	-36
Economie	-	-	-	-
Onderwijs, sport, cultuur en recreatie	-88	-90	-90	-71
Sociaal Domein	-1.562	-1.841	-1.676	-1.511
Volksgesondheid en milieu	-180	-180	-180	-180
Volkshuisvesting, leefbaarheid en stedelijke vernieuwing	-423	-423	-123	-123
Dekking	180	245	425	857
Bestuur en ondersteuning	0	65	245	677
Volksgesondheid en milieu	180	180	180	180
Eindtotaal	-2.366	-4.707	-4.960	-5.582

Bedragen x € 1.000

2.2.2 Investerings

Onderstaand is per programma een overzicht opgenomen van het totaal van de investeringen per programma. Het betreft zowel nieuwe als vervangingsinvesteringen. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten zijn, voor zover van toepassing, verwerkt binnen onderdeel 2.2.1. Exploitatie.

	Investing	2024	2025	2026	2027
Incidenteel					
Bestuur en ondersteuning	-9.482	-1.888	-2.034	-4.279	-1.281
Veiligheid	-	-	-	-	-
Verkeer, vervoer en waterstaat	-1.000	-200	-800	-	-
Economie	-	-	-	-	-
Onderwijs, sport, cultuur en recreatie	-50	-50	-	-	-
Sociaal Domein	-	-	-	-	-
Volksgesondheid en milieu	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Volkshuisvesting, leefbaarheid en stedelijke vernieuwing	-	-	-	-	-
Eindtotaal	-10.532	-2.138	-2.834	-4.279	-1.281

Bedragen x € 1.000

2.3 Algemene dekkingsmiddelen

Dekking van uitgaven kan op verschillende manieren plaatsvinden. Incidentele lasten kunnen incidenteel worden gedekt uit reserves of incidentele baten. Structurele lasten worden gedekt door structurele baten, tenzij expliciet anders vermeld. Voor uitgaven die betrekking hebben op periodiek onderhoud aan onze kapitaalgoederen (onder andere wegen, gebouwen en openbare verlichting) wordt jaarlijks 'gespaard' door toevoeging van een bedrag aan de betreffende voorziening.

In de begroting presenteren wij u een volledig overzicht van de uitgaven, inkomsten en dekking, waarbij wordt ingegaan op het structurele of incidentele karakter ervan.

Het belangrijkste onderdeel van de dekking van de uitgaven zijn de algemene uitkering en de opbrengst van gemeentelijke belastingen.

2.3.1 Algemene uitkering

Volgens de provinciale kaders moet in de begroting 2024 minimaal uitgegaan worden van de in de meicirculaire 2023 gepresenteerde gegevens. Deze circulaire verschijnt over het algemeen pas eind mei of begin juni, waardoor het niet meer mogelijk is om de hierin opgenomen gegevens nog in deze kadernota te kunnen presenteren. U wordt daarom afzonderlijk over de meerjarige gevolgen van deze circulaire geïnformeerd, zodat u deze wel kunt betrekken bij de beraadslagingen over deze kadernota. Uiteraard worden de uitkomsten wel meegenomen bij het opstellen van de begroting 2024. Onderstaand kort een toelichting op een aantal onderdelen die nader worden uitgewerkt in de komende circulaire.

Voorankondiging extra prijsbijstelling

Het kabinet heeft in de Najaarsnota 2022 aangekondigd een extra prijsbijstelling over 2022 uit te keren in verband met de uitzonderlijke prijsstijgingen voor 2022. Het gaat om circa € 300 miljoen per jaar tot en met 2025 en circa € 400 miljoen vanaf 2026. De definitieve bedragen volgen bij de Voorjaarsnota 2023 en de verdeling wordt in de meicirculaire 2023 bekend. Tot die tijd blijft het onzeker of de gemeenten achteraf het hogere accres voor loon- en prijsontwikkeling van uitkeringsjaar 2022 krijgen. Daarnaast heeft het Centraal Planbureau (CPB) op 9 maart 2023 het Centraal Economisch Plan (CEP) 2023 gepubliceerd. Het CPB raamt in het CEP 2023 een hogere loonstijging en een hogere prijsstijging voor consumptie en investeringen.

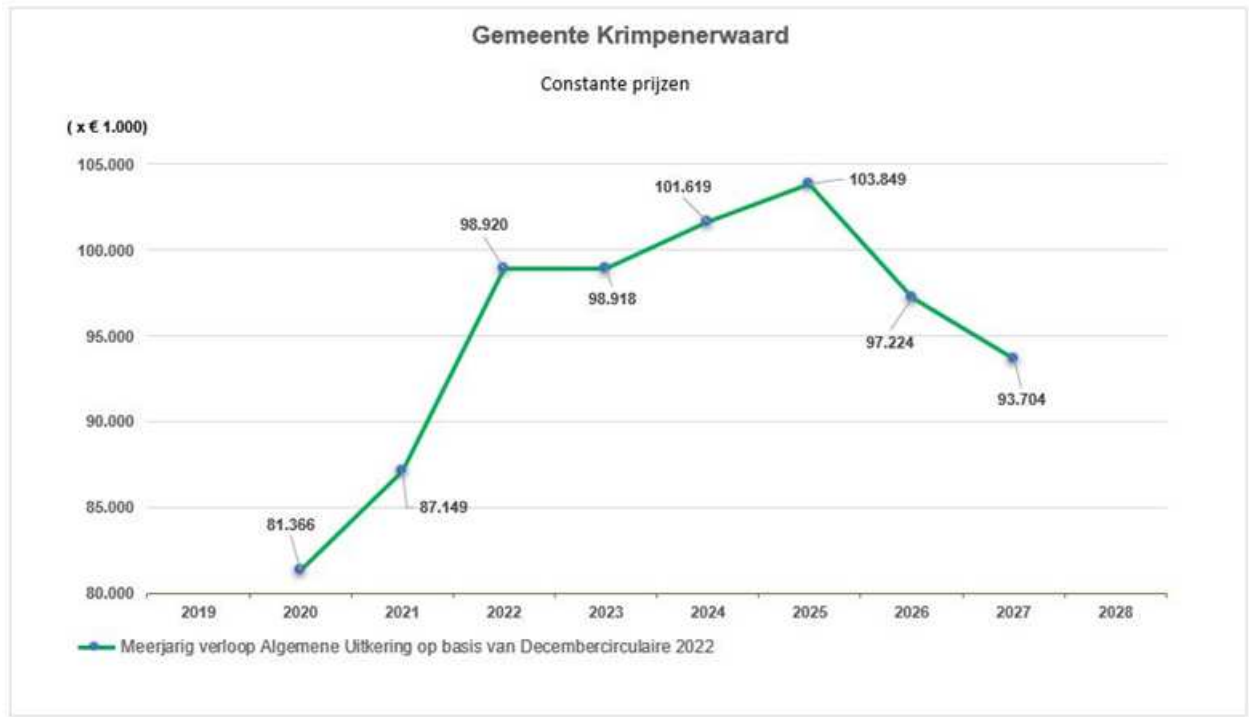
Op basis van het voorgaande hebben we een voorzichtige inschatting gemaakt voor de compensatie achteraf voor de hogere loon- en prijsontwikkeling van uitkeringsjaar 2022 en het verwachte accres voor loon- en prijsontwikkeling voor de jaren 2023 tot en met 2027. Voor onze gemeente betekent dit een structurele aanpassing van ca. € 4,8 miljoen. Vooruitlopend op de komende meicirculaire is deze aanpassing al meegenomen in deze kadernota. Er is nog geen rekening gehouden met de uitkomsten van de inmiddels verschenen Voorjaarsnota 2023 van het Rijk, waarin naast volume-indexatie sprake is van een structurele toevoeging aan het Gemeentefonds van € 1 miljard vanaf 2027.

Ravijnjaar vanaf 2026

De algemene uitkering uit het gemeentefonds laat in de jaren tot en met 2025 een flinke stijging zien ten

opzichte van eerdere jaren. Deze stijging is het gevolg van de stijgende rijksuitgaven in verband met de grote maatschappelijke opgaven en (gedeeltelijke) compensatie voor gestegen lonen en prijzen.

Anders ligt het voor de jaren vanaf 2026. Op de lange termijn zijn er namelijk wel degelijk zorgen. Zo is de opschalingskorting voor 2026 nog steeds van kracht, ligt de compensatie voor de jeugdzorg in 2026 weer onder het niveau van 2021 (en blijven de kosten stijgen) en groeit het accres vanaf dat jaar niet meer mee met de omvang van de Rijksuitgaven. Daarnaast drukken de hoge inflatie en de krapte op de arbeidsmarkt hun stempel op de gemeentebegroting.

Er is nog geen duidelijkheid over de financiering van gemeenten na 2025. Ondanks de toezegging van € 1 miljard in 2026 wacht er zonder ingrijpen nog steeds een forse terugval in inkomsten. Zeker omdat gemeenten jaarlijks een sluitende vierjarige meerjarenbegroting moeten indienen, hangt 2027 als een zwaard van Damocles boven de begroting van 2024, die dit jaar wordt opgesteld. Het ravijn waar de VNG steevast voor waarschuwt, is dus niet verdwenen, maar hooguit een jaar naar achteren geschoven.

Financieringssystematiek medeoverheden

Met de koepels (*VNG, IPO en Unie van Waterschappen*) wordt in een gezamenlijk proces met een onafhankelijk begeleider gewerkt om te komen tot een nieuwe financieringssystematiek voor 2026 en verder. Daarbij wordt ook gekeken naar de zorg die gemeenten en provincies ervaren over hun financiën in 2026 en verder. De opdracht is om te komen tot een analyse van de financiële gevolgen van het Coalitieakkoord voor gemeenten en provincies. Daarnaast zal naar oplossingen gezocht worden voor de korte en lange termijn.

BTW compensatiefonds

Er is een directe financiële koppeling tussen het BCF en het Gemeentefonds. Het is aan de gemeenten zelf om een reële meerjarenraming voor het BCF op te nemen. Hierbij geldt dat de realisatie 2022, zoals deze is opgenomen in de circulaire 2023, uitgangspunt is voor de raming.

Voor alle genoemde onderwerpen geldt dat de financiële gevolgen voor onze gemeente nog niet duidelijk zijn. Zodra er meer duidelijkheid is, nemen we dit mee bij het opstellen van de P&C documenten.

2.3.2 Ombuigingen

Indien er binnen een jaarschijf sprake is van een financieel tekort als gevolg van nieuw beleid en/of investeringen, dan wordt een oplossingsrichting gehanteerd waarbij het uitgangspunt is dat ruimte wordt

gezocht binnen de bestaande begroting of nieuwe inkomsten. Wanneer dit niet mogelijk blijkt, wordt bij de begroting 2024-2027 een voorstel gedaan om een structureel sluitende meerjarenbegroting vast te kunnen stellen. Dit binnen de kaders van ons eigen financieel beleid en de vereisten van de toezichthouder.

Zoals ook besproken met de Auditcommissie zal, indien de meerjarencijfers uit de begroting 2024 daar aanleiding toe geven, richting de kadernota 2025 tijdig een traject worden gestart om ook bij de meerjarenbegroting 2025-2028 een structureel sluitende begroting te kunnen presenteren.

2.4 Risicobeheersing

Op 1 november 2016 is de nota Risicomanagement vastgesteld door de gemeenteraad. In deze nota is bepaald dat er twee keer per jaar een volledige actualisatie van de risico's wordt gedaan. Bij deze inventarisatie worden risico's in beeld gebracht en zo mogelijk worden beheersmaatregelen geïmplementeerd. Begin 2023 is een volledig nieuwe risico-inventarisatie uitgevoerd. De uitkomsten zijn opgenomen in de jaarrekening 2022. Voor de begroting 2024 vindt opnieuw een actualisatie plaats.

2.4.1 Gevolgen coronacrisis

In de begrotingen 2021, 2022 en 2023 hebben wij een aparte paragraaf COVID-19 uitgewerkt. We zien echter dat de inspanningen niet altijd meer specifiek toe te wijzen zijn aan (de gevolgen van) corona, maar onderdeel zijn geworden van onze "reguliere" werkzaamheden.

Vanaf 2024 zal er dan ook geen paragraaf COVID-19 meer opgenomen worden in de P&C-documenten.

2.4.2 Gevolgen Oekraïne-crisis

Nog steeds woedt de oorlog in Oekraïne voort. We zien dan ook nog steeds Oekraïense vluchtelingen instromen in de gemeentelijke opvang. Vanuit zowel de particuliere als ook de gemeentelijke opvang zijn de signalen over de opvang positief en er is een overzichtelijke en duidelijke organisatie opgericht om de instroom, huisvesting en begeleiding van de Oekraïense vluchtelingen vorm te geven. Dit vraagt echter nog dagelijks een behoorlijke inspanning van het ambtelijk apparaat. De lange termijn impact van deze vluchtelingenstroom blijft ook, zolang de oorlog voortduurt, ongewis. Recente peilingen onder de Oekraïense vluchtelingen geven wel een indicatie dat een steeds grotere groep ook na afloop van de oorlog het liefst in Nederland zou willen blijven. Men heeft hier inmiddels ook een leven opgebouwd met werk, school voor de kinderen en een eigen sociaal netwerk. De mogelijke impact hiervan op de voorzieningen in bijvoorbeeld het sociaal domein of de woningmarkt zijn nu nog onzeker. Tot op heden kunnen we wel stellen dat de Rijksoverheid ons conform belofte compenseert voor geleverde inspanningen om de opvang te realiseren en er daarmee geen directe druk op de begroting van de gemeente ontstaat. Voor de langere termijn is dit echter minder zeker. Naast de Oekraïense vluchtelingen is ook de druk op de reguliere asielvoorzieningen nog immer hoog. De aangekondigde spreidingswet asielzoekers zorgt nog voor veel discussie en er is dan ook nog geen overeenstemming over de daadwerkelijke invoering hiervan. Ook op dit onderwerp is het zeer lastig in te schatten welke consequenties dit zal hebben voor ons als gemeente. Via de tussentijdse rapportages en de periodieke raadsinformatiebrieven wordt u zo spoedig mogelijk over ontwikkelingen geïnformeerd. Voor de begroting 2024 zullen op basis van de inzichten over 2022 en 2023 voorlopige budgetten opgenomen worden met betrekking tot onder meer de opvanglocaties.

3. AANPASSINGEN MEERJARENBEGROTING 2024-2027

In dit hoofdstuk worden per begrotingsprogramma de cijfermatige aanpassingen voor de jaarschijven 2023-2026 weergegeven. Voor ieder programma geldt dat in wordt gegaan op de volgende onderdelen.

Eerst is er een korte beschrijving van de inhoud van het programma, conform de voorgaande begrotingen. Daaronder worden per programma kort de voorziene ontwikkelingen voor de komende periode weergegeven. Deze leiden in enkele gevallen nu al tot nieuwe aanvragen en/of bijstelling van beleid. Vervolgens is er per programma een overzicht opgenomen met daarin de financiële meerjarige gevolgen voor de exploitatie, inclusief kapitaallasten en, indien van toepassing, een overzicht met de meerjarige investeringen. Bij de gevolgen voor de exploitatie is een onderscheid gemaakt tussen lasten en dekking en tussen incidenteel en structureel. Tevens zijn de lasten, zoals reeds toegelicht in de inleiding, ingedeeld in 2 categorieën: noodzakelijk en beleidskeuze. Een nadere toelichting op de afzonderlijke posten is opgenomen in bijlage 1.

3.1 Bestuur en ondersteuning

Dit programma behandelt de overkoepelende taakvelden van het bestuur, de ondersteuning daarvan door de gemeentelijke organisatie en de relatie tussen de burger en het bestuur van de gemeente Krimpenerwaard. Betrokken en betrouwbaar in dienstverlening staat hierin centraal. De gemeente Krimpenerwaard staat voor een inwonergedreven dienstverlening. Speerpunten zijn: de vraag van de inwoner is leidend, snel, digitaal waar het kan en op maat waar nodig of gewenst.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor burgerzaken, dienstverlening, bestuurlijke samenwerking en ondersteuning van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad.

Ontwikkelingen

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

Op zowel ruimtelijk als sociaal gebied spelen verschillende ontwikkelingen. De nasleep van de coronapandemie met toenemende druk op de (jeugd)zorg en landelijke demografische veranderingen treffen ook de Krimpenerwaard. De toenemende vergrijzing en de komst van vluchtelingen vragen om weerbaarheid van onze inwoners en doen een beroep op de sterke sociale cohesie in de kernen. Tegelijkertijd staat de woningbouw onder druk vanwege de stikstofopgave en de ecologische opgaven voor ons gebied. Vanwege deze ontwikkelingen is het belangrijk om te investeren in de vitaliteit van de Krimpenerwaard en dit uit te dragen richting andere overheden.

Lokale ontwikkelingen

Voor een vitale Krimpenerwaard is het van belang te investeren in vitale inwoners, vitale gemeenschappen en vitale kernen. Het moet goed wonen, werken en leven zijn in de Krimpenerwaard.

Sociaal-maatschappelijke opgaven zoals een sterke sociale basis (informele netwerken en maatschappelijke voorzieningen), bestaanszekerheid en de gevolgen van vergrijzing (o.a. vraag/behoefte aan vrijwilligers en mantelzorgers, personeelstekorten) hangen samen met ruimtelijke opgaven als de woningnood, mobiliteit, de energie- en landbouwtransitie. Deze samenhang is zichtbaar in het toekomstperspectief dat we naar aanleiding van het collegeprogramma opstellen en motiveert de noodzaak voor een duurzame ontwikkeling. Dit toekomstperspectief doet een dringend appèl op andere overheden om hierin met ons mee te bewegen.

Beleidspeerpunten

AMBITIE	Het is onze ambitie dat inwoners, ondernemingen en organisaties ook echt een verschil gaan merken in onze dienstverlening. We denken vanuit onze inwoners en streven naar meer nabijheid. We richten ons met name op zoveel mogelijk persoonlijk contact tussen bestuur, inwoners, organisaties en ondernemers. We zetten in op het eenvoudiger en sneller aanvragen van (digitale) producten en diensten.
ER-DOEL	We werken proactief aan een dienstverlening die meer op de vraag gericht is.
WE METEN	De klanttevredenheid via KlantinFocus. Algemene indicator is de driejaarlijkse burgerpeiling.
INSPANNINGEN 2024	We werken doorlopend aan een toegankelijke website voor iedereen. We gaan (nog) meer processen en formulieren ook digitaal aanbieden. We bekijken bij elke klacht wat we er van kunnen leren om onze dienstverlening te verbeteren.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	Als de vraag naar onze dagelijkse dienstverlening toeneemt, zetten we meer mensen in op de uitvoering.
MIDDELEN 2024	-

AMBITIE	Betere en meer gedragen besluitvorming door burger- en overheidsparticipatie.
ER-DOEL	We betrekken inwoners en ondernemers meer en beter bij initiatieven.
WE METEN	Het al dan niet realiseren van het digitaal participatieplatform. Het aantal ontwikkelde participatie-instrumenten. Het aantal burger- en overheidsparticipatietrajecten per jaar via het platform.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We implementeren burger- en overheidsparticipatie als vast onderdeel van beleid, initiatieven en projecten.
MIDDELEN 2024	-

AMBITIE	Het realiseren van een nieuwe huisvesting voor de gemeentelijke organisatie, gunstig gelegen en goed bereikbaar voor alle inwoners van de Krimpenerwaard.
ER-DOEL	We starten uiterlijk 2024 (onder voorbehoud van bezwaar en beroep) met de bouw van een 'Huis voor de gemeente' als centrale werk- en ontmoetingsplek.
WE METEN	De realisatie van de nieuwe huisvesting waarbij we rekening houden met de vastgestelde uitgangspunten.
INSPANNINGEN 2024	Op 24 maart 2023 heeft de raad een krediet beschikbaar gesteld voor de realisatie en oplevering van een nieuw gemeentehuis. Na vaststelling van het bestemmingsplan en na het doorlopen van de naar verwachting nog komende beroepsprocedures zal worden gestart met de daadwerkelijke realisatie.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	Realisatie en bouw van het nieuwe gemeentehuis.
MIDDELEN 2024	-

AMBITIE	We maken continu de afweging tussen inzet om onze ambities te bereiken, uitvoering van wettelijke taken, redelijke lasten voor onze inwoners en een gezonde financiële positie. Bij eventuele bezuinigingsscenario's zijn participatie en draagvlak van belang.
ER-DOEL	We blijven een financieel stabiele en gezonde gemeente.
WE METEN	Structurele exploitatieruimte =0% Netto schuldquote =100%
INSPANNINGEN 2024	Verbeteren informatie p&c-documenten door implementatie nieuw financieel pakket
INSPANNINGEN 2024 - 2027	Vanaf januari 2025 zal er gewerkt gaan worden met de nieuwe applicatie.
MIDDELEN 2024	De invloed op de prijsstelling is bij aanbesteding vooraf niet in te schatten. Als de prijsstelling bij gunning hoger is dan de huidige budgetten zal dat verwerkt worden in begroting 2024.

AMBITIE	De gemeente Krimpenerwaard werkt positief, vanuit een zelfbewustzijn en met oog voor eigen ambities, samen met andere overheden. Om zo doelen op het gebied van woningbouw en werkgebieden, de toekomst van het landelijk gebied, bereikbaarheid en gezamenlijke taken op het gebied van het sociaal domein dichterbij te brengen.
ER-DOEL	We bereiken meer samen met andere overheden.
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2024	We (blijven) participeren in regionale samenwerking, lobbyen en proactief samen optrekken met andere overheden
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We (blijven) participeren in regionale samenwerking, lobbyen en proactief samen optrekken met andere overheden om voor nu en in de toekomst Krimpenerwaard vitaal te houden.
MIDDELEN 2024	-

AMBITIE	Door zich te profileren als een aantrekkelijk werkgever wil de gemeente Krimpenerwaard nu en in de toekomst goed personeel behouden en werven.
ER-DOEL	We zijn een aantrekkelijker werkgever.
WE METEN	De instroom, doorstroom en uitstroom van personeel.
	Medewerkerstevredenheid.
INSPANNINGEN 2024	De keuzes en projecten uit strategisch P&O plan (opgesteld in 2023) komen in 2024 tot uitvoering. Eventueel aanvullende middelen die hiervoor nodig zijn worden bij de begroting van 2024 meegenomen.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	Verdere uitrol van onderdelen van strategisch P&O plan die een bijdrage leveren aan het aantrekkelijk werkgeverschap.
MIDDELEN 2024	-

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

	2024	2025	2026	2027
Structureel	-282	-2.402	-3.280	-4.518
Beleidskeuze	-800	-1.227	-1.397	-2.198
Afschrijvingslasten grote projecten	-20	-357	-357	-964
Inrichting nieuw gemeentehuis (afschrijving)	-	-25	-45	-70
Inventaris werkplekken	-150	-150	-150	-150
MJOP ICT 2024 - 2027 (afschrijving)	-	-65	-245	-414
Opslag overhead	-630	-630	-600	-600
Noodzakelijk	518	-1.175	-1.883	-2.320
Algemene uitkering	4.800	4.800	4.800	4.800
Bijdragen gemeenschappelijke regelingen	-822	-768	-690	-556
Cao-gevolgen	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Indexering baten	800	800	800	800
Indexering lasten	-2.200	-2.200	-2.200	-2.200
Informatiebeleid en -veiligheid	-154	-154	-154	-154
Rente leningen	94	-1.653	-2.439	-2.747
Vervangen wagenpark (afschrijving)	-	-	-	-263
Eindtotaal	-282	-2.402	-3.280	-4.518

Bedragen x € 1.000

Dekking

	2024	2025	2026	2027
Structureel	0	65	245	677
Bestemmingsreserve	-	65	245	414
Exploitatie	-	-	-	263
Eindtotaal	0	65	245	677

Bedragen x € 1.000

INVESTERINGEN

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	-1.888	-2.034	-4.279	-1.281
Beleidskeuze	-463	-1.134	-803	-223
Inrichting nieuw gemeentehuis	-200	-250	-250	-
MJOP ICT 2024 - 2027	-263	-884	-553	-223
Noodzakelijk	-1.425	-900	-3.476	-1.058
Groot onderhoud gemeentelijk vastgoedobject 2024	-1.425	-900	-1.476	-1.058
Vervangen wagenpark	-	-	-2.000	0
Eindtotaal	-1.888	-2.034	-4.279	-1.281

Bedragen x € 1.000

3.2 Veiligheid

Binnen dit programma staat de gemeente Krimpenerwaard samen met bewoners, bedrijven en partners voor een gemeente die veilig is en voelt op het gebied van wonen, werken en leven. In het veiligheidsdomein heeft de gemeente vooral een regierol; de gemeente kan het echter niet alleen. Naast de hulpverleningsorganisaties, zoals politie en brandweer, hebben bedrijven en inwoners ook een eigen verantwoordelijkheid. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor onder andere het organiseren van de crisisbeheersing.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor onder andere onze deelname aan de Veiligheidsregio Hollands Midden, handhaving APV en crisisbeheersing.

Ontwikkelingen

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

Binnen het veiligheidsveld zien wij dat de aanpak van ondermijning een steeds grotere plaats inneemt. Voorbeelden hiervan zijn witwassen, criminaliteit rondom verdovende middelen maar ook de aankoop van vastgoed en bedrijven met crimineel verkregen middelen. Een effectieve aanpak vraagt een georganiseerde overheid die alle middelen en instrumenten inzet die tot haar beschikking staan.

Lokale ontwikkelingen

Begroting Veiligheidsregio

Binnenkort vindt besluitvorming plaats over het Regionaal Beleidsplan VRHM 2024-2027. Direct noodzakelijke investeringen in het beleidsplan worden verwerkt in de meerjarenbegroting 2024-2027 van de VRHM en betekenen voor Krimpenerwaard in 2024 een nadeel van 158.000. Over overige investeringen uit het beleidsplan wordt besloten tijdens de behandeling van het beleidsplan in het tweede halfjaar 2023. Laatstgenoemde investeringen worden naar verwachting opgenomen in de meerjarenbegroting 2025-2028 van de VRHM.

Daarnaast vindt er, naast de jaarlijkse indexering, een aanpassing van de gemeentelijke bijdrage plaats naar aanleiding van een nieuwe verdeling van het gemeentefonds (voordeel Krimpenerwaard € 211.000). Binnenkort volgt een extra ingelaste vergadering van het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio over bovengenoemde onderwerpen. Op basis hiervan wordt de definitieve begroting 2024-2027 vastgesteld.

Ondermijning

De komende jaren zetten wij in op het tegengaan en het aanpakken van ondermijnende criminaliteit. Vanaf 2023 is er structureel 1 fte beschikbaar om in te zetten op ondermijning. Een succesvolle aanpak vraagt veel inzet van capaciteit. Dat is ook aan de orde bij het team VTH. Voor ondermijningszaken werken de teams OOV en VTH samen in zowel de voorbereiding als in de afhandeling. Wanneer er meer wordt ingezet op ondermijning zal dit voor beide teams effect hebben op de capaciteit. Voor een succesvolle afhandeling lijkt de capaciteit op dit moment onvoldoende.

Beleidspeerpunten

AMBITIE	Wij borgen de structurele aanpak van ondermijnende criminaliteit.
ER-DOEL	We pakken ondermijning structureel beter aan.
WE METEN	Het percentage bestuurlijke rapportages, afkomstig van de politie, dat in behandeling wordt genomen.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We nemen 100% van de bestuurlijke rapportages van de politie in behandeling.
	We brengen Meld Misdaad Anoniem meer onder de aandacht bij inwoners en bedrijven.
	We geven voorlichting aan collega's over de verschillende onderwerpen op het gebied van ondermijning. Ook brengen we de aandachtsfunctionaris mensenhandel onder de aandacht.
Middelen 2024	-

AMBITIE	Samen werken aan veiligheid met inwoners, bedrijven, organisaties en partners, waarbij de boa's het visitekaartje zijn van de gemeente op het gebied van schoon, heel en veilig.
ER-DOEL	We nemen gezamenlijk meer verantwoordelijkheid voor veiligheid.
WE METEN	Groei aantal werkgroepen Samen Veilig Ondernemen (voorheen Keurmerk Veilig Ondernemen).
	Het aantal WhatsApp groepen
	Het aantal deelnemers aan burgernet
INSPANNINGEN 2024-2027	We onderzoeken per kern of het mogelijk is om een Werkgroep Samen Veilig Ondernemen op te richten. In 2023 starten we minimaal 1 nieuwe werkgroep.
	De boa's werken projectmatig en kerngericht. Ook brengen zij veiligheid onder de aandacht op sociale media.
	We vragen blijvend aandacht voor WhatsAppbuurtpreventie, Burgernet, Meld Misdaad Anoniem en andere burgerparticipatiemogelijkheden op het gebied van veiligheid. We gebruiken daarvoor onze socialemediakanalen actiever.
Middelen 2024	-

AMBITIE	Vergroten van de bewustwording en weerbaarheid op het gebied van digitale veiligheid.
ER-DOEL	We vergroten de bewustwording en weerbaarheid op het gebied van digitale veiligheid.
WE METEN	Het aantal deelnemers aan het online spel HackShield.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We hebben jaarlijks minimaal 3 activiteiten op het gebied van digitale veiligheid.
	Wij gaan door met het aanbieden van HackShield. Eind 2023 heeft HackShield 525 deelnemers.
	We vragen op onze sociale media aandacht voor de verschillende onderwerpen op het gebied van digitale veiligheid, waaronder HackShield. Ook is digitale veiligheid een onderwerp bij de werkgroepen Samen Veilig Ondernemen.
	We onderzoeken hoe we de doelgroep ouderen en andere kwetsbare volwassen inwoners effectief voor kunnen lichten over digitale veiligheid.
Middelen 2024	-

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen.

INVESTERINGEN

Voor dit programma zijn er geen aanvullende investeringen opgenomen.

3.3 Verkeer, vervoer en waterstaat

Binnen dit programma werkt de gemeente Krimpenerwaard samen met inwoners en bedrijven aan een zo goed mogelijk bereikbare en verkeersveilige gemeente voor alle vormen van vervoer. Door het versterken van het netwerk, beter benutten van de bestaande infrastructuur met aandacht voor de verkeersveiligheid en duurzame mobiliteit wordt een balans gevormd tussen bereikbaarheid en omgevingskwaliteit en duurzame mobiliteit in een gastvrije Krimpenerwaard.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van het verkeersbeleid en het onderhouden en in stand houden van de wegen, parkeervoorzieningen, openbare verlichting, civiele kunstwerken en de havens.

Ontwikkelingen

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

We volgen de landelijke ontwikkelingen zoals opgenomen in het nationale Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030. Hierin is een gezamenlijke visie op aanpak verkeersveiligheidsbeleid opgenomen. Mogelijkheden voor de Gemeente Krimpenerwaard worden bekeken, beoordeeld en opgenomen in het nog op te stellen Gemeentelijk Verkeersbeleidsplan. We hechten veel waarde aan de verkeersveiligheid in onze gemeente. Onderwerpen die hierin de aandacht hebben zijn onder andere veilige schoolfietsroutes, een adequate aanpak van onveilige situaties en het vergroten van het bewustzijn onder inwoners.

Lokale ontwikkelingen

Op verschillende plekken vindt planvorming rond dijkverbetering plaats; dit heeft gevolgen voor de wegprofielen op de dijk.

- De mogelijkheid tot overname van een wegvak van de N478 tussen rotonde Bergambacht en Veerstoep Bergambacht wordt onderzocht. Team Verkeer heeft hierin een adviserende rol.
- Versterking van de samenwerking met het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard.

Beleidspeerpunten	
AMBITIE	Voor de vitaliteit van het gebied, voor bewoners en voor ondernemers, is een betere doorstroming van de ontsluitingen richting Gouda en Rotterdam belangrijk. We zetten in op een duurzame en complete aanpak van de mobiliteitsvraag. We hebben speciale aandacht voor specifieke en kwetsbare groepen in het kader van toegankelijkheid van het openbaar vervoer.
ER-DOEL	We versterken onze samenwerking om bereikbaarheid in brede zin te verbeteren.
WE METEN	Veranderingen in het aanbod van de wegcapaciteit van de auto en veranderingen in het aanbod van capaciteit van de alternatieven voor de auto.
INSPANNINGEN 2024	We bouwen de samenwerking met bovenlokaal netwerk ((Politie, Brandweer, HHSK en Arriva) verder uit, in de vorm van de de Ambtelijke Verkeerscommissie (AVC), met als gezamenlijk doel het verbeteren van de bereikbaarheid. Ook stimuleren en werken we aan intensievere samenwerking met buurgemeenten op gedeelde inhoudelijke dossiers, zoals Algera corridor, ontsluiting Gouda en veerdiensten.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We brengen bij iedere aanbesteding van concessies voor het openbaar vervoer de belangen in van de Krimpenerwaard en oefenen zoveel mogelijk invloed uit op de uitvraag. Dat doen we in regionaal verband (Midden Holland).
	We voeren het 10 punten plan bereikbaarheid Krimpenerwaard uit.
Middelen 2024	-

AMBITIE	We hechten veel waarde aan de verkeersveiligheid van onze gemeente. We zetten daarom in op veilige schoolfietsroutes, een adequate aanpak van onveilige situaties en het vergroten van het bewustzijn onder inwoners.
ER-DOEL	We willen de verkeersveiligheid in de Krimpenerwaard gericht verbeteren.
WE METEN	Ongevallendata (op basis van politieregistratie, gericht op wat er fout is gegaan). Risicobenadering verkeersveiligheid (op basis van studie adviesbureau DTV, gericht op wat er fout kan gaan).
INSPANNINGEN 2024	In 2023 stellen we een Gemeentelijk verkeersbeleidsplan op. In 2024 wordt hier verder opvolging aan gegeven. We brengen naast onderhoudstoestand van het asfalt ook verkeersveiligheid in als criterium voor prioritering van groot onderhoud
INSPANNINGEN 2024 - 2027	Vaststellen en opstellen uitvoeringsprogramma van het Gemeentelijk verkeersbeleidsplan.
Middelen 2024	-

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

	2024	2025	2026	2027
Structureel	-11	-16	-36	-36
Beleidskeuze	0	-5	-25	-25
Verkeersveiligheidsmaatregelen Veerweg Bergambacht (afschrijving)	-	-5	-25	-25
Noodzakelijk	-11	-11	-11	-11
Vervanging verouderde en vervuilende voertuigen (afschrijving)	-11	-11	-11	-11
Eindtotaal	-11	-16	-36	-36

Bedragen x € 1.000

INVESTERINGEN

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	-200	-800	0	0
Beleidskeuze	-200	-800	-	-
Verkeersveiligheidsmaatregelen Veerweg Bergambacht	-200	-800	-	-
Noodzakelijk	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
IBOR investeringen 2024	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Eindtotaal	-200	-800	-	-

Bedragen x € 1.000

3.4 Economie

Met dit programma stimuleert de gemeente het ondernemers- en vestigingsklimaat. In dit programma staan ook activiteiten gericht op het "op de kaart zetten" van de gemeente. Dit doen we samen met ondernemers, organisaties, provincie en andere gemeenten.

In dit programma zijn middelen opgenomen voor de dienstverlening aan ondernemers, (samenwerkings-)projecten van arbeidsmarkt en onderwijs, de herstructurering van bedrijfslocaties, investeringen in winkelgebieden, het stimuleren van snel internet en de transitie naar een toekomstbestendige landbouw.

Ontwikkelingen

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

De economische situatie is onzeker door geopolitieke ontwikkelingen. Het belang van een volwaardige maakindustrie (en het beperken van strategische afhankelijkheid) wordt steeds meer benadrukt door de Europese Unie. Digitalisering, voldoende vakbekwaam personeel en de circulaire economie vormen belangrijke opgaven.

Jongeren zijn meer dan voorheen theoretisch opgeleid. Het tekort aan vakbekwaam personeel in onder andere de (hoogwaardige) maakindustrie, de technische sector en de bouw blijft groot. Dit zijn belangrijke sectoren in Krimpenerwaard. Het is daarom belangrijk om te blijven werken aan een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

Er komen grote opgaven op de landbouwsector af. Via gebiedsprocessen in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) wordt gewerkt aan een toekomstbestendig, leefbaar, gezond en vitaal platteland.

Door de coronacrisis is het recreëren in eigen land toegenomen en de verwachting is dat dit de komende jaren doorzet. Het unieke landschap van Krimpenerwaard, waarin gewoond, gewerkt en ontspannen wordt, biedt veel kansen op dit gebied. Waarbij ook toekomstperspectief is voor de agrarische sector.

Lokale ontwikkelingen

We zetten in op krachtig lokaal ondernemerschap in Krimpenerwaard. Dat vraagt onder andere ruimte voor de ontwikkeling van het lokaal gewortelde bedrijfsleven, een goede samenwerking met het onderwijs en een levensvatbare agrarische sector.

In 2023 worden de lokale- en regionale bedrijventerreinenstrategieën opgesteld. Het Leerwerkbedrijf Krimpenerwaard wordt verder ontwikkeld om te blijven werken aan het bieden van kansen op de arbeidsmarkt en om zo het tekort aan vakbekwaam personeel in belangrijke sectoren in Krimpenerwaard te verminderen.

Via gebiedsprocessen in het kader van NPLG verbinden we onze lokale ambities voor een toekomstbestendig en vitaal platteland aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie. Hierbij hebben we aandacht voor korte (voedsel)ketens en economische perspectieven die het buitengebied versterken.

We gaan aan de slag met opgaven op het gebied van wonen, werken en duurzaamheid om zo te werken aan vitale gemeenschappen, vitale kernen en een vitaal buitengebied.

Beleidspeerpunten

AMBITIE	Wij blijven samen met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven sterk inzetten op een goede afstemming tussen het onderwijs, het beschikbare arbeidspotentieel en de lokale werkgevers.
ER-DOEL	We willen de match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt verbeteren. Dit doen wij samen met onderwijsinstellingen en ondernemersorganisaties.
WE METEN	De resultaten van het gezamenlijke werkprogramma van de 3 O's: overheid, onderwijs, ondernemingen.
INSPANNINGEN 2024	We zetten de ingezette actie van 2023 voort om de krachten per sector (techniek, transport & logistiek, bouw) te bundelen en mogelijk te verbreden naar een brede, sectoroverstijgende vakopleiding (vakschool) in samenwerking met de bedrijven en de Mbo- en Vmbo-scholen in de regio.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We bouwen samen met de betrokkenen doorlopende leerlijnen in het beroepsonderwijs uit. Waar nodig vullen we dit aan met andere scholings- en opleidingsmogelijkheden.
	We onderzoeken de mogelijkheid om het leer-werkbedrijf regionaal op te schalen
Middelen 2024	-

AMBITIE	We denken mee over de versterking van het verdienmodel van de agrarische sector. Dit doen we samen met de agrarische ondernemers uit het gebied zelf. We werken hierbij intensief samen met provincie en waterschap. We werken samen aan de ontwikkeling naar een toekomstbestendige landbouw, met minder uitstoot van broeikasgassen en stikstof, hogere waterkwaliteit en met aandacht voor biodiversiteit.
ER-DOEL	We faciliteren een meer toekomstbestendige agrarische sector.
WE METEN	Aantal hectare bodemdalingremmende maatregelen (bron: gebiedsprocessen).
	Aantal agrariërs dat deelneemt aan gebiedsprocessen (bron: gebiedsprocessen).
INSPANNINGEN 2024	We hebben een faciliterende rol bij de gebiedsprocessen voor de planvorming NPLG (klimaat, stikstof, natuur). We verbinden onze lokale ambities aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie. We brengen onze lokale ambities in in het NPLG proces. Deze lokale ambities zijn onder andere een toekomstbestendige landbouw en een duurzaam beheer van het buitengebied. Bodemdaling door veenverbranding leidt tot uitstoot van broeikasgassen
	We brengen 'Mijn Koers' in bij de gebiedsprocessen. Dit is een programma uit de Proeftuin.
	We ontwikkelen een omgevingsprogramma landelijk gebied
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We continueren de faciliterende rol bij de gebiedsprocessen voor de planvorming NPLG (klimaat, stikstof, natuur). We verbinden onze lokale ambities aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie. We brengen onze lokale ambities in in het NPLG proces. Deze lokale ambities zijn onder andere een toekomstbestendige landbouw en een duurzaam beheer van het buitengebied. Bodemdaling door veenverbranding leidt tot uitstoot van broeikasgassen
Middelen 2024	-

AMBITIE	Wij zetten in op het realiseren van voldoende ruimte voor de ontwikkelingsmogelijkheden van lokale bedrijven. Hiervoor zorgen we voor een heldere bedrijventerreinenstrategie en actieve lobby richting de provincie.
ER-DOEL	We zetten in op meer ruimte voor de duurzame ontwikkeling van lokaal gebonden bedrijven.
WE METEN	<ul style="list-style-type: none"> · Het aantal hectares bedrijventerrein. · De (lokale en regionale) behoefte aan bedrijventerreinen.
INSPANNINGEN 2024	We werken de bedrijventerreinstrategie uit in concrete locatie(s)
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We implementeren de bedrijventerreinenstrategie. Zo realiseren we meer ruimte voor de ontwikkeling van lokaal gebonden bedrijven.
Middelen 2024	-

AMBITIE	Voedselvoorziening is cruciaal, zeker gezien de ontwikkelingen in de wereld. Onze agrariërs hebben, in relatie tot de recreatieve mogelijkheden, hierbij in de gemeente Krimpenerwaard een belangrijke rol. We stimuleren dat meer (voedsel)producten uit ons gebied terecht komen bij onze inwoners. 'Korte ketens tussen productie en verbruik maken de cirkel rond'.
ER-DOEL	We stimuleren dat meer voedselproducten uit ons gebied direct terechtkomen bij de klant.
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We onderhouden een netwerk met: Voedsel familie Krimpenerwaard, Rotterdam de Boer op en Cheese Valley.
	We koppelen Initiatieven voor korte ketens aan initiatieven voor recreatie en toerisme (onder andere Stichting Promotie Krimpenerwaard).
	We kennen (leader)subsidies toe om initiatieven op het gebied van korte ketens en streekproducten te stimuleren.
Middelen 2024	-

AMBITIE	Wij zetten in op versterking van de detailhandelstructuur en waar mogelijk het op peil houden van het huidige winkelaanbod.
ER-DOEL	We versterken de beleving en aantrekkelijkheid van onze winkelgebieden.
WE METEN	Het aantal winkels, het aantal vierkante meters winkelaanbod, leegstand, waardering (via tweejaarlijkse koopstromenonderzoek). (bron 2021: kso2021.nl)
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We versterken de (onderlinge) samenwerking van en met winkeliersverenigingen via reguliere overleggen en via de bestaande samenwerkingsverbanden. Hierbij hebben we aandacht voor lokaal kopen.
	We bepalen in overleg met de winkeliersverenigingen welke acties nodig en haalbaar zijn. Dit doen wij aan de hand van de uitkomsten van het onderzoek. Deze acties voeren wij uit.
Middelen 2024	-

AMBITIE	We zetten ons in om bodemdaling te verminderen en wisselen hierover kennis uit.
ER-DOEL	We zetten binnen en buiten de bebouwde kom in op minder bodemdaling.
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We werken samen met waterschappen en provincie om bodemdaling in het landelijk gebied tegen te gaan.
	We nemen deel aan het platform Slappe Bodem.
	We experimenteren met de toepassing van (innovatieve) lichte ophoogmaterialen onder wegen en achterpaden. We monitoren de effecten en wisselen actief ervaringen uit met andere gemeenten.
Middelen 2024	-

AMBITIE	Samen met onze partners (waaronder de agrarische sector) zoeken we naar economische perspectieven die het buitengebied versterken. We staan positief tegenover maatwerkoplossingen. Bijvoorbeeld op het gebied van bouwvlakken, windmolens tot een ashoogte tot 15 meter voor eigen energie-opwek, herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing en nevenactiviteiten in onder andere de recreatieve sfeer. Nemen wij maatregelen als wij het buitengebied inrichten? En om te voldoen aan opgaven het Rijk, bijvoorbeeld op het gebied van stikstof? Dan zijn onze ambities hierbij leidend, waarbij wij rekening houden met de belangen van het Rijk.
ER-DOEL	We vinden meer economische perspectieven die het buitengebied versterken.
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We maken concrete plannen en instrumenten voor het landelijk gebied.
	We kennen (Leader)subsidies toe om initiatieven te stimuleren die agrariërs economisch perspectief kunnen bieden.
Middelen 2024	-

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen.

INVESTERINGEN

Voor dit programma zijn er geen aanvullende investeringen opgenomen.

3.5 Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

In dit programma legt de gemeente Krimpenerwaard de basis voor het beleid om kinderen en jongeren gezond en veilig te laten (op)groeien in een stimulerende omgeving, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen en volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen. De gemeente is verantwoordelijk voor de voor- en vroegschoolse educatie, openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting, onderwijsbeleid waaronder ook de afstemming van het passend onderwijs en leerlingvoorzieningen.

Met dit programma stimuleert de gemeente tevens het culturele en sportieve klimaat. Dit draagt bij aan de goede gezondheid, talentontwikkeling en participatie van inwoners. Ook draagt het bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat in de gemeente.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van openbaar onderwijs, onderwijshuisvesting, onderwijsbeleid, leerlingzaken, de taakvelden Sportbeleid en activering, Sportaccommodaties, Culturele presentatie, -productie en -participatie, Musea Cultureel erfgoed, Media (waaronder het bibliotheekwerk), Openbaar groen en (openlucht) recreatie.

Ontwikkelingen

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

Het onderwijs heeft de opdracht toe te werken naar inclusiever onderwijs, zodat kinderen hun schoolloopbaan doorlopen binnen het reguliere (basis)onderwijs. In de huidige situatie van personeelstekort is dit een extra uitdaging/opgave voor het onderwijs. Tegelijkertijd staan de gelijke kansen in het onderwijs in toenemende mate onder druk. De vroege selectie voor het vervolgonderwijs lijkt negatieve effecten te hebben voor kinderen en hun doorstroom naar (hoger) vervolgonderwijs. Prestatiedruk en maakbaarheidsdenken leidt in toenemende mate tot schaduwonderwijs, zoals bijlessen en examentrainingen. Kansengelijkheid leidt tot een tweedeling binnen maatschappelijke groepen (rijk-arm, autochtoon-allochtoon). Dit kan leiden tot afname van tolerantie en het onderling begrip tussen groepen. Sociale media dragen hier soms aan bij. De corona- en energiecrisis heeft de kansengelijkheid onder een vergrootglas gelegd. De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt blijft een continue aandachtspunt. Er is sprake van veel "maakindustrie" waar een groot tekort is aan vakkrachten zoals technisch personeel. Deze tekorten nemen de komende jaren alleen maar toe.

Sport en cultuur worden steeds meer verbonden met andere beleidsterreinen uit zowel het sociaal domein als het ruimtelijk domein. Sport en cultuur zijn een middel om de sociale en fysieke leefomgeving van mensen te verbeteren en daarmee het welzijn en welbevinden van mensen te verhogen. In het verlengde hiervan heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een aantal specifieke uitkeringen bedoeld voor het stimuleren van gezondheid, sport en bewegen, cultuurparticipatie, en het versterken van de sociale basis gebundeld in één Brede Regeling specifieke uitkering (SPUK). Voor de periode 2024 tot en met 2026 verwacht de Rijksoverheid in september meer inhoudelijke onderbouwing. Zo moet er een Integraal Plan van Aanpak worden opgeleverd, met een link naar het Hoofdlijnen Sportakkoord 2 en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Het lokale Sportakkoord dient voor 1 juni 2023 te zijn herijkt naar het Sportakkoord 2.0. Het Integraal Plan van Aanpak moet voor 1 september 2023 gereed zijn. Bij diverse beleidspeerpunten wordt hier naar verwezen. Een concretisering van inspanningen kan derhalve bij de begroting 2024 worden opgeleverd.

Lokale ontwikkelingen

Culturele-, sport- en overige maatschappelijke organisaties leveren een belangrijke bijdrage aan de sociale basis. Tegelijkertijd staan vele organisaties onder druk vanwege afname van inkomsten door afnemend gebruik en toenemende kosten door onder meer de (energie)inflatie. Eind 2023 is de nota maatschappelijke voorzieningen gereed. Op basis hiervan kunnen keuzes worden gemaakt met betrekking tot de rol van maatschappelijke voorzieningen als ondersteuning van de sociale basis ten behoeve van vitale kernen.

Beleidspeerpunten

AMBITIE	De gemeente wil inclusiever en toegankelijk onderwijs. Wij zetten daarbij in op goede en gezonde onderwijshuisvesting ook in de kleinere kernen met aandacht voor clustering van scholen en andere maatschappelijke voorzieningen.	
ER-DOEL	We zetten in op een veiliger en gezonder klimaat binnen de scholen vanuit zowel huisvesting als pedagogisch klimaat.	
SUBDOELEN	Onderwijshuisvesting is meer multifunctioneel, gezonder en duurzamer.	Meer kinderen doorlopen hun schoolloopbaan binnen het regulier (basis)onderwijs in Krimpenerwaard.
WE METEN	Percentage vroegtijdig schoolverlaters (www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Het aantal opgeleverde schoolgebouwen.	
	Score voorzieningenniveau basisonderwijs (waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2024	We geven uitvoering aan het in 2023 vastgestelde IHP	We versterken het pedagogisch klimaat binnen de school door de inzet van Alert4You en schoolmaatschappelijk werk en monitoren de effecten hiervan.
	We realiseren een tijdelijke school in Bergambacht om de realisatie van de permanente schoolgebouwen te bewerkstelligen	We versterken de samenwerking tussen de verschillende professionals werkzaam in de scholen (Integraal arrangeren).
	Op basis van de verordening onderwijshuisvesting stellen we het huisvestingsprogramma 2024 (hvp) vast. Hiervoor zijn door schoolbesturen drie aanvragen ingediend.	We sturen op de doorontwikkeling van een samenhangend en passend voorzieningenaanbod voor kinderopvang en onderwijs (in 2023 onderzoek naar huidige aanbod van ondersteuningstrajecten/voorzieningen in kaart te brengen, en adviezen ter verbetering).
		In Schoonhoven zetten we, gezamenlijk met het onderwijs, in op verbinding tussen onderwijs en de wijk voor een samenhangende aanpak van vraagstukken in de wijk (brugfunctionaris)
INSPANNINGEN 2024 - 2027	Op basis van het IHP 2018 is gestart met een aantal nieuwbouwprojecten. We voeren deze projecten uit in 2023 en verder.	We geven uitvoering aan de uitgewerkte opgave Kansen(on)gelijkheid. Deze opgave richt zich ondermeer op passend onderwijs, terugdringen onderwijsachterstanden en deelname aan de Gelijke Kansen Alliantie.
	We stimuleren scholen om te komen tot groene schoolpleinen.	
	We leveren vier nieuwe schoolgebouwen op.	
Middelen 2024	Incidenteel: € 50.000 voor huisvestingsprogramma	-

AMBITIE	We versterken het rijke culturele leven in de gemeente en maken het zichtbaar. Dit doen wij door het nastreven van de doelen uit het Uitvoeringsprogramma Cultuur. We zetten in op culturele vorming en participatie van iedereen en vooral van de jeugd. Via kunst en cultuur zetten we in op het meer zichtbaar maken van de identiteit van de kernen. We verbinden verschillende culturele organisaties en initiatieven in de gemeente en versterken het cultureel ondernemerschap. Cultuur moet ook toegankelijk blijven voor mensen met minder financiële middelen.	
ER-DOEL	Meer inwoners ervaren een gezonde en cultuurrijke leefomgeving.	
SUBDOELEN	Meer cultuurparticipatie door jong en oud.	Betere zichtbaarheid van de identiteit van de kernen door de inzet van kunst en cultuur.
WE METEN	Percentage deelname jeugdfonds cultuur.	
	Percentage dat geen lid is van vereniging of organisatie in klas 4 van het voorgezet onderwijs (www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Aantal scholen en culturele instellingen dat deelneemt aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024	
INSPANNINGEN 2024	Rekening houdend met de Spuk Brede Regeling stellen we in 2024 stellen we een nieuw uitvoeringsprogramma Cultuur op voor de jaren 2025 - 2028.	Rekening houdend met de Spuk Brede Regeling stellen we in 2024 stellen we een nieuw uitvoeringsprogramma Cultuur op voor de jaren 2025 - 2028.
	We zorgen voor verbinding tussen culturele instellingen en verenigingen onderling én met de maatschappelijke partners waarbij we gericht zijn op het versterken van de sociale basis en vitale kernen.	Vanuit de nota maatschappelijke voorzieningen wordt de relatie gelegd met de specifieke regeling herstel van het bibliotheekstelsel voor het wegwerken van de zogenaamde 'witte vlekken' in de gemeente.
	Het culturele aanbod blijft laagdrempelig toegankelijk via het platform In de Krimpenerwaard en via de Sociale Kaart (hierin wordt het aanbod van Krimpenerwaard Actief meegenomen).	In 2024 nemen we een besluit over het structureel maken van de extra middelen voor het Zilvermuseum.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We geven een vervolg aan de samenwerking, met de historische verenigingen en de archeologische stichting, om de identiteit per kern zichtbaar te maken (d.m.v. buitenkunst, (ANWB-)borden en verhalen).	In 2025 bereiden we de verhuizing voor van de bibliotheek in Bergambacht naar de nieuwe locatie in de Kiezel en Kei.
	We nemen actief deel aan het subsidieprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 (dat doorloopt tot juli 2025).	
Middelen 2024	Structureel: Nader te bepalen in relatie tot brede SPUK	Structureel: Nader te bepalen in relatie tot brede SPUK

AMBITIE	We willen de maatschappelijke kracht van sport benutten. Dit doen we samen met sportaanbieders, welzijnsinstellingen en onderwijs. Naast sport bij een vereniging stimuleren we bewegen en sporten in de openbare ruimte. Sport moet toegankelijk zijn en blijven voor mensen met minder financiële middelen.	
ER-DOEL	Meer inwoners bewegen voldoende.	
SUBDOELEN	Meer inwoners hebben een gezonde levensstijl en gezond gewicht.	Meer samenwerking met en tussen sportaanbieders en andere maatschappelijke partners.
WE METEN	Percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Percentage inwoners met overgewicht. (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl)	
INSPANNINGEN 2024	Op basis van de evaluatie van het uitvoeringsprogramma 2020-2023 en de Spuk Brede Regeling, gaan we acties formuleren voor 2024 en voeren deze uit. We verwachten dat dezelfde thema's van 2023 ook in 2024 aan de orde blijven. We blijven in 2024 in ieder geval inzetten op kansrijke start, mentale gezondheid (jongeren), gezonde leefomgeving, vergrijzing, gezonde leefstijl, middelenproblematiek, mantelzorg en het verminderen van eenzaamheid. De inspanningen worden bij de begroting 2024 geconcretiseerd.	Rekening houdend met de Spuk Brede Regeling voeren we activiteiten uit volgens het integraal plan van aanpak met ondersteuning van de buurtsportcoaches. De inspanningen worden bij de begroting 2024 geconcretiseerd.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	Uitvoeringsprogramma 2024 wordt eind 2023 opgesteld. De inspanningen '24 zijn nu nog niet gedefinieerd. Voor de periode 2025-2028 is het nationaal preventie akkoord leidend. Deze wordt eind 2024 door het Rijk opgeleverd. De inspanningen 2025-2028 kunnen daarna pas worden gedefinieerd.	Rekening houdend met de Spuk Brede Regeling voeren we activiteiten uit volgens het integraal plan van aanpak met ondersteuning van de buurtsportcoaches. De inspanningen worden bij de begroting 2024 geconcretiseerd.
Middelen 2024	Structureel: Nader te bepalen in relatie tot brede SPUK	Structureel: Nader te bepalen in relatie tot brede SPUK

AMBITIE	Wij faciliteren en stimuleren nieuwe bestaande recreatieve voorzieningen, waaronder overnachtingsmogelijkheden. Wij staan voor een integrale benadering en de koppeling van streekproducten met de promotie van het toerisme.	
ER-DOEL	We stimuleren meer voorzieningen voor recreatief en toeristisch bezoek en verblijf.	
WE METEN	Aantal overnachtingen in de Krimpenerwaard (bron: SVHW).	
	Aantal banen in de sector R&T (bron: LISA).	
INSPANNINGEN 2024	Faciliteren en meewerken aan initiatieven van routes en evenementen met als thema stimuleren van streekproducten.	
	We blijven inzetten op gebiedspromotie door middel van onze marketingorganisaties.	
	We stimuleren en faciliteren initiatieven die bijdragen aan de overnachtingsmogelijkheden in de Krimpenerwaard	
INSPANNINGEN 2024 - 2027	Toevoegen recreatieverbindingen bij NNN gebieden.	
Middelen 2024	Structureel: € 50.000 voor het beleefbaar maken van NNN-gebied	

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	-38	-38	-38	-19
Noodzakelijk	-38	-38	-38	-19
Tijdelijke locatie bibliotheek Bergambacht	-38	-38	-38	-19
Structureel	-50	-52	-52	-52
Collegeprogramma	-50	-52	-52	-52
Toevoegen recreatieve voorzieningen buitengebied	-50	-50	-50	-50
Huisvestingsprogramma 2024 (afschrijving)	-	-2	-2	-2
Eindtotaal	-88	-90	-90	-71

Bedragen x € 1.000

INVESTERINGEN

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	-50	-	-	-
Collegeprogramma	-50	-	-	-
Huisvestingsprogramma 2024	-50	-	-	-
Eindtotaal	-50	-	-	-

Bedragen x € 1.000

3.6 Sociaal domein

Dit Programma richt zich op de vraagstukken over welzijn, welbevinden van en (inkomens-) ondersteuning aan inwoners. We versterken de zelfredzaamheid en onderlinge verbondenheid van inwoners en bieden een vangnet waar nodig.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van de transformatieopgave (van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'), die volgt uit de transitie van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Participatiewet.

Ontwikkelingen

De huidige inrichting van de lokale toegang, ons Loket Samenleving en Zorg sluit onvoldoende aan bij de visie op en de uitdagingen in het Sociaal Domein. We zien een sterk veranderende zorgvraag van onze inwoners als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen (denk aan: vergrijzing, toenemende kansenongelijkheid, bestaanszekerheid onder druk en prestatie maatschappij). Vragen worden complexer, zwaarder en vragen meer van de gemeentelijke organisatie. De ophanden zijnde wetswijzigingen Participatiewet, Wmo en Jeugdwet en de Hervormingsagenda Jeugd (voorgenomen ingangsdatum 1 januari 2025) is eveneens van enorme invloed op de noodzaak tot het versterken van de lokale toegang.

Het doel van deze wijzigingen is immers om meer vorm en inhoud te geven aan het normaliseren, het hanteren van de menselijke maat en het zelf bieden van basishulp. Bovendien moet aan de hand van het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming flink ingezet worden op het versterken van de samenwerking met de gecertificeerde instellingen. Tot slot maakt de regionale voorbereiding van de Inkoop Jeugd en Wmo (voorgenomen ingangsdatum van 1 januari 2025) een doorontwikkeling van ons huidige Loket Samenleving en Zorg nodig. De rol van de gemeente in de lokale toegang verandert en vraagt meer regie en ondersteuning bij ondersteunings- en hulpvragen van onze inwoners in de lokale toegang. Nauwe samenwerking met het Sociaal Preventieteam, bestaande uit GGD Hollands Midden/JGZ, Gro-up (Buurtwerk), Kwadraad, Mee/Vivenz en Welzijn Krimpenerwaard is daarvoor zeer noodzakelijk. Daarbij is eveneens de samenwerking met huisartsen, onderwijs, jeugdwerkers en

zorgaanbieders essentieel. De doorontwikkeling van de vernieuwde toegang zal in fases worden gerealiseerd waarbij de eerste fase per 1 juli 2024 geoperationaliseerd zal moeten zijn.

Op het gebied van beschermd wonen worden per 1 januari de taken doorgedecentraliseerd van centrumgemeente naar alle gemeenten. Concreet betekent dit dat alle gemeenten per 2024 de middelen voor Beschermd Wonen ontvangen op basis van een objectief verdeelmodel. Daarbij geldt een geleidelijk ingroeipad. Het Rijk verplicht gemeenten wel samen te werken bij de inkoop en de bekostiging van beschermd wonen. Gemeente Krimpenerwaard heeft hiervoor op regioniveau Midden-Holland afspraken gemaakt over welke vormen van zorg in het kader van Beschermd Wonen regionaal worden ingekocht en hoe deze worden bekostigd. Afspraken hiervoor zijn verankerd in het Regionaal kader 'Scherper aan de Wind' en het kaderdocument inkoop Jeugd en Wmo.

Beleidspeerpunten		
AMBITIE	We zetten in op het mentaal welbevinden van onze inwoners, waarbij we een focus leggen op het voorkomen van eenzaamheid onder ouderen en jongeren en het bespreekbaar maken van mentale problemen (taboes doorbreken) om erger te voorkomen. In het bijzonder onder onze jongeren. We zetten in op het faciliteren van informele en sociale steun. Inwoners moeten het zelf doen, maar niet alleen. We richten ons niet op de problemen, maar op de kansen. We zoeken actief naar (normaliserende) activiteiten en mogelijkheden in de buurt om de talenten van jong en oud verder te ontwikkelen.	
ER-DOEL	Meer sociale samenhang in de kernen.	
SUBDOELEN	Minder sociale eenzaamheid onder ouderen en jongeren.	Meer inwoners maken gebruik van informele en sociale netwerken.
WE METEN	Percentage ernstige eenzaamheid onder 65+ (www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Percentage hoog risico op angststoornissen en depressie (19-64 jaar) (www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Score verbondenheid met de buurt (Bron: www.waarstaatjegemeente.nl).	
	Score voorzieningenniveau (Bron: www.waarstaatjegemeente.nl).	
	Vertrouwen in de toekomst onder 15- en 16- jarigen (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
INSPANNINGEN 2024	Op basis van de evaluatie van het uitvoeringsprogramma 2020-2023 en de Spuk Brede Regeling, gaan we acties formuleren voor 2024 en voeren deze uit. We verwachten een aantal zaken voort te zetten zoals: kansrijke start, verminderen/tegengaan eenzaamheid (jongeren en ouderen), gezonde leefomgeving, mentale gezondheid, leefstijl en het tegengaan van middelengebruik. De inspanningen worden bij de begroting 2024 geconcretiseerd.	Op basis van de evaluatie van het uitvoeringsprogramma 2020-2023 en de Spuk Brede Regeling, gaan we acties formuleren voor 2024 en voeren deze uit. We verwachten een aantal zaken voort te zetten zoals: kansrijke start, verminderen/tegengaan eenzaamheid (jongeren en ouderen), gezonde leefomgeving, mentale gezondheid, leefstijl en het tegengaan van middelengebruik. De inspanningen worden bij de begroting 2024 geconcretiseerd.
		We geven invulling aan de nota maatschappelijke voorzieningen die in 2023 ter vaststelling aan de raad wordt voorgelegd.
		We geven invulling aan het opdrachtgeverschap aan het sociaal preventieteam en sturen daarbij op ondermeer het stimuleren van burgerinitiatieven op wijk- of kernniveau (initiatievenbudget) en initiëren/organiseren van laagdrempelige ontmoetingsactiviteiten.
		Het Initiatievenbudget wordt in 2024 geëvalueerd en waar nodig aangescherpt.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	Het Rijk komt eind 2024 met het nationaal preventieakkoord. Het lokale uitvoeringsprogramma 2025 - 2028 zullen wij daarop afstemmen. Hierbij wordt rekening gehouden met de Spuk Brede Regeling.	We geven uitvoering aan de uitgewerkte opgave Versterken Sociale Basis en zetten daarvoor het budget vanuit de SPUK in. Deze opgave richt zich op de sociale cohesie in de kernen waarbij inwoners weten waar ze terecht kunnen, de voorzieningen laagdrempelig zijn en waarbij we de kracht van de informele netwerken benutten.
Middelen 2024	Structureel: Nader te bepalen in relatie tot brede SPUK	Incidenteel: Nader te bepalen in relatie tot brede SPUK Structureel: Nader te bepalen in relatie tot brede SPUK

AMBITIE	Een gezonde leefstijl is van invloed op de lichamelijke gezondheid. We bevorderen sport en bewegen in samenwerking met lokale organisaties. We zetten in op een rookvrije generatie. Wij zetten preventief in op het terugdringen van drank- en drugsgebruik, gok- en seksverslaving en andere verslavingsvormen.	
ER-DOEL	Meer inwoners hebben een gezonde levensstijl.	
SUBDOELEN	Minder roken, drank- en drugsgebruik en andere verslavingsvormen onder jongeren.	Meer inwoners groeien op in een gezonde omgeving.
WE METEN	Percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn.	
	Percentage inwoners met overgewicht.	
	Percentage inwoners van 18 jaar en ouder die een goede gezondheid ervaren.	
	Percentage middelengebruik onder jongeren (al deze indicatoren: bron www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
INSPANNINGEN 2024	Op basis van de evaluatie van het uitvoeringsprogramma 2020-2023 en de Spuk Brede Regeling, gaan we acties formuleren voor 2024 en voeren deze uit. We verwachten een aantal zaken voort te zetten zoals: kansrijke start, verminderen/tegengaan eenzaamheid (jongeren en ouderen), gezonde leefomgeving, mentale gezondheid, leefstijl en het tegengaan van middelengebruik. De inspanningen worden bij de begroting 2024 geconcretiseerd.	Rekening houdend met de Spuk Brede regeling voeren we activiteiten uit volgens de ambities van het (in 2023 herijkte) Sportakkoord 2.0 met ondersteuning van de buurtsportcoaches. De inspanningen worden bij de begroting 2024 geconcretiseerd.
	We voeren het in 2023 opgestelde plan van aanpak Tegengaan middelengebruik uit.	
INSPANNINGEN 2024 - 2027	-	We voeren activiteiten uit volgens de ambities van het (in 2023 herijkte) Sportakkoord 2.0 met ondersteuning van de buurtsportcoaches.
Middelen 2024	Incidenteel: Nader te bepalen in relatie tot brede SPUK	Structureel: Nader te bepalen in relatie tot brede SPUK

AMBITIE	We zetten ons in voor een veilige sociale leefomgeving. De komende jaren zetten we ons in voor een goede integratie van nieuwe inwoners van de gemeente Krimpenerwaard. We verbeteren de toegankelijkheid voor mensen met een beperking. We nemen stelling tegen racisme en discriminatie.	
ER-DOEL	Meer inwoners voelen zich verbonden met elkaar.	
SUBDOELEN	Meer sociale veiligheid in de kernen, de wijken en gezinnen.	Meer inwoners ervaren een inclusieve leefomgeving.
WE METEN	Score verbondenheid met de buurt (bron: waarstaatjegemeente.nl).	
	Percentage meldingen van discriminatie (bron: monitor discriminatie).	
	Score sociale veiligheid (bron: waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2024	Uitvoering geven aan het nieuwe uitvoeringsprogramma Huiselijk geweld en Kindermishandeling 2024-2028. Hierbij heeft financieel veilig ouder worden prioriteit. De inspanningen worden bij de begroting 2024 geconcretiseerd.	We voeren het Uitvoeringsprogramma Inburgering 2022-2027 uit. Dat doen we door onder andere passende leerwerktrajecten aan te bieden aan nieuwkomers. Hierbij combineren we taallessen met participatieactiviteiten, zoals (vrijwilligers-)werk.
	Zie ook de inspanningen bij ambitie 'We nemen gezamenlijk meer verantwoordelijkheid voor veiligheid'.	We voeren het Uitvoeringsprogramma Inclusie uit, met aandacht voor de mogelijkheid om mee te doen voor minderheden in de samenleving.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	Verder uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma Huiselijk geweld en Kindermishandeling.	Zie inspanningen 2024.
Middelen 2024	-	-

AMBITIE	We vinden het belangrijk dat al onze inwoners mee kunnen doen in de samenleving en gelijke kansen krijgen, iedereen naar eigen vermogen. Daarbij is het belangrijk dat iedereen een bestaanszekerheid kan opbouwen. Dat is niet voor alle inwoners vanzelfsprekend, deze inwoners ondersteunen wij. Kinderen die opgroeien in huishoudens met een laag inkomen krijgen onze specifieke aandacht.	
ER-DOEL	Meer inwoners doen mee naar vermogen.	
SUBDOELEN	Meer inwoners hebben duurzaam betaald werk of doen mee naar vermogen.	Meer inwoners met een laag inkomen hebben bestaanszekerheid.
WE METEN	Percentage inwoners dat door een traject meer kans op een baan krijgt (bron: cliëntervaringsonderzoek).	
	Percentage uitstroom uit de bijstand (bron: divosa).	
	Score aantal gerealiseerde banen beschut werk (bron: Csam).	
	Score aantal succesvol afgesloten schuldhulpverleningstrajecten.	
	Score bereik minimaregelingen (onder andere kinderen) (cbs).	
	Eigen kracht (burgerpeiling, waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2024	We bereiden de besluitvorming voor op de uitkomsten van de evaluatie van het Hoofdlijnenbesluit Promen 2018-2025	Uitvoering geven aan het herijkte minimabeleid, waarbij inkomensregelingen toegankelijker/laagdrempeliger worden gemaakt voor inwoners.
	We geven de regionale samenwerking op het gebied van werkgevers- en werkzoekendendienstverlening verder vorm door een Regionaal Werkcentrum.	Uitvoering geven aan de wijziging van de Wettelijke schuldsanering natuurlijke personen (Wnsp).
		We gaan het programma Verbinden Schuldendomein 2.0 uitvoeren.
		We stellen een plan op waarbij we extra inzetten op preventie geldzorgen/financiële educatie.
		We zetten in op tegengaan van verborgen armoede.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We geven uitvoering aan de uitgewerkte opgave Bestaanszekerheid. Deze opgave richt zich op voorkomen van schulden, toeleiden naar duurzaam en lonend werk en inzetten van minimaregelingen.	We geven uitvoering aan de uitgewerkte opgave Bestaanszekerheid. Deze opgave richt zich op voorkomen van schulden, toeleiden naar duurzaam en lonend werk en inzetten van minimaregelingen.
Middelen 2024	-	Structureel: Nader te bepalen naar aanleiding herijking minimabeleid

AMBITIE	Als gemeente én samenleving zullen we de komende jaren keuzes moeten maken om te komen tot een goede afbakening van wat wel en niet onder (jeugd)zorg én de verantwoordelijkheid van de gemeente valt. We zetten in op meer laagdrempelige en vroegtijdige ondersteuning en het vergroten van de nabijheid van zorgaanbieders. Daarnaast is samenwerking tussen gemeente, het preventieteam, huisartsen, Welzijn Krimpenerwaard, (passend) onderwijs, jeugdwerkers en zorgaanbieders essentieel. We maken duidelijke afspraken en voeren adequate controle uit op de financiën.	
ER-DOEL	We zetten in op een robuuster systeem en het meer versterken van het informele netwerk.	
SUBDOELEN	Meer passend aanbod en verbindingen in het preventief domein.	Meer inzet op (financiële) doelmatigheid bij maatwerkvoorzieningen zorg.
WE METEN	Aantal unieke cliënten jeugd (bron: Csam).	
	Percentage herhaald beroep op jeugdzorg (bron: CBS).	
	Percentage positief tegenover effect ondersteuning (jeugdigen) (bron: clientenervaringsonderzoek).	
	Aantal unieke Wmo-clianten (bron:Csam).	
	Percentage positief tegenover effect Wmo-ondersteuning (bron: clientenervaringsonderzoek)..	
	Sociaal vangnet (bron: burgerpeiling, www.waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2024		In het eerste halfjaar 2023 wordt gewerkt aan een contourennota voor de inrichting van een toekomstbestendige toegang voor het Sociaal Domein samen met de partners van het Sociaal Preventieteam. Streven is een vernieuwde toegang per 1 juli 2024 operationeel te hebben.
		In 2023 draait een een pilot continu meten van cliëntervaring. Bij goede resultaten wordt deze werkwijze geborgd in het regulier werkproces waarmee betere sturingsinformatie wordt beoogd.
		We verstevigen de samenwerking in de regio (RWO)
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We geven invulling aan het opdrachtgeverschap van het Sociaal Preventieteam met nadrukkelijk aandacht voor versterken sociale cohesie in wijken en kernen, en passende ondersteuning voor alle inwoners.	Op regionaal niveau wordt de nieuwe inkoop Jeugd en Wmo voorbereid conform de dan vastgestelde kaders
Middelen 2024	-	-

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

	2024	2025	2026	2027
Structureel	-1.562	-1.841	-1.676	-1.511
Collegeprogramma	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Herijking minimabeleid	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Beleidskeuze	-1.200	-1.479	-1.314	-1.149
Subsidieplafond 2024 - beleidsaanpassing	-131	-131	-131	-131
Indexering subsidieplafonds	-	-205	-205	-205
Toegang Sociaal Domein	-1.069	-1.143	-978	-813
Noodzakelijk	-362	-362	-362	-362
Decentralisatie Beschermd Wonen	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Subsidiejaarplan 2024 indexering	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Formatie statushouders	-92	-92	-92	-92
Verstevigen regionale werkorganisatie (RWO)	-270	-270	-270	-270
Eindtotaal	-1.562	-1.841	-1.676	-1.511

Bedragen x € 1.000

INVESTERINGEN

Voor dit programma zijn er geen aanvullende investeringen opgenomen.

3.7 Volksgezondheid en milieu

Binnen dit programma werkt de gemeente Krimpenerwaard aan het behouden en bevorderen van een gezonde en duurzame leefomgeving.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van taken op het gebied van volksgezondheid, milieu, klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire economie, biodiversiteit en dierenwelzijn.

Ontwikkelingen

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

Nederland heeft forse ambities voor de circulaire economie. In 2030 moet het primaire grondstoffenverbruik gehalveerd zijn door o.a. preventie, hergebruik, reparatie en verdergaande recycling. Het ministerie van IenW benadrukt dat meer "drang en dwang" nodig is om de systeemverandering te realiseren.

Lokale ontwikkelingen

Op het terrein van huishoudelijke grondstoffen blijven gemeenten een belangrijke rol spelen in de inzameling bij onze inwoners. De tendens is dat dit steeds meer zal worden uitgevoerd onder regie en financiering van producenten op basis van het vastleggen van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid.

Voor 2024 en verder heeft dit naar verwachting gevolgen voor onder andere textiel, luiers en incontinentiemateriaal. Vooral dit laatste heeft een potentieel drukkend effect op de afvalstoffenheffing en is positief voor het behalen van de gemeentelijke afvalscheidingsdoelstellingen.

Beleidspeerpunten	
AMBITIE	Het klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte en het stimuleren van inwoners en ondernemers om in het particulier grondgebied zo veel mogelijk klimaatadaptieve maatregelen toe te passen.
ER-DOEL	We richten samen met onze inwoners en ondernemers de buitenruimte klimaatbestendiger en waterrobuuster in.
WE METEN	De kwetsbaarheden in ons gebied met betrekking tot extreme neerslag, hitte, droogte en overstroming.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We geven uitvoering aan de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie van het Omgevingsprogramma Riolering en Klimaatadaptatie.
	We stellen een communicatiestrategie Klimaatadaptatie op om inwoners, bedrijven en organisaties te informeren over klimaatadaptatie.
	We stellen een Hitteplan op. Dit moet schade aan infrastructuur voorkomen en hitte gerelateerde gezondheids- en welzijnsproblemen voorkomen, beperken en aanpakken.
Middelen 2024	-

AMBITIE	We ondersteunen de urgentie van de energietransitie. Hierbij zetten we in op zowel het opwekken van duurzame elektriciteit, maar zeker ook op energiebesparing. We werken samen in de regio en staan open voor innovatieve ontwikkelingen en technieken. Mede om te zorgen voor een stabiel stroomnet, samen met de coöperaties. We hebben zoekgebieden aangewezen waarbij we lokale betrokkenheid en ondernemerschap stimuleren. We geven de voorkeur aan het opwekken van zonne-energie op die plekken die andere of bestaande functies versterken. Denk aan zon op daken of bij grote parkeerplaatsen.
ER-DOEL	We zetten in op minder gebruik van fossiele energie en meer op hernieuwbare energie.
WE METEN	C02-uitstoot in de Krimpenerwaard (Klimaatmonitor).
	Energieverbruik (Klimaatmonitor).
	Hoeveelheid hernieuwbare energie (Klimaatmonitor).
INSPANNINGEN 2024	Het klimaat- en energiebeleid van het Rijk krijgt steeds meer vorm. Gemeenten spelen een belangrijke rol in de uitvoering van dit beleid
	Het Rijk stelt vanaf 2023 voor een aantal jaar ongeveer €950.000 per jaar beschikbaar aan de gemeente Krimpenerwaard om uitvoering te geven aan het klimaat- en energiebeleid
INSPANNINGEN 2024 - 2027	Het klimaat- en energiebeleid van het Rijk krijgt steeds meer vorm. Gemeenten spelen een belangrijke rol in de uitvoering van dit beleid. We werken een plan uit langs de lijnen van het nationale klimaatbeleid: <ol style="list-style-type: none"> 1. Elektriciteit (waaronder de RES, netcongestie, beleid voor kleinschalige opwek, opslag van energie etc.) 2. Gebouwde omgeving (woningen moeten van het aardgas af) 3. Industrie/bedrijven/landbouw: (ondersteuning geven, toezicht/handhaven, waterstof-backbone etc) 4. Mobiliteit: laadpalen, maar ook deelvervoer, zero-emissie doelgroepenvervoer, walstroom, waterstof tankstations etc.
Middelen 2024	-

AMBITIE	We zetten nog meer in op het stimuleren van afvalscheiding. Hierbij onderzoeken we de mogelijkheid voor (gedeeltelijke) nascheiding van afval.
ER-DOEL	We willen meer grondstoffen uit het restafval benutten.
WE METEN	Het aandeel van fijn en grof huishoudelijk restafval in kilogram per inwoner per jaar.
INSPANNINGEN 2024	We stellen een grondstoffenbeleidsplan vast.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We breiden de bewustwordingscampagne uit met onder meer het project Afvalvrije school
	We zetten afvalcoaches in om inwoners te informeren en te assisteren bij het optimaal scheiden van huishoudelijk afval.
	We maken een plan van aanpak voor het nascheiden van grondstoffen uit grof restafval op de milieustraat door middel van sorteren, demontage en hergebruik.
Middelen 2024	-

AMBITIE	De diversiteit en soortenrijkdom staan onder druk en vragen om maatregelen. Binnen de kernen zetten wij in op bevordering van diversiteit van soorten. Denk aan natuurvriendelijke oevers, variatie in de beplanting en een flexibel snoei- en maaibeleid.
ER-DOEL	Samen met inwoners en andere overheden de biodiversiteit vergroten.
WE METEN	Het aantal bomen in de kernen en het aantal uitgedeelde bomen.
	Het aandeel nieuwbouwprojecten waarbij een afspraak is gemaakt over het vergroten van de biodiversiteit.
	Het aantal verleende subsidies voor biodiversiteitsinitiatieven.
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We planten bomen in de openbare ruimte en delen bomen uit aan particulieren.
	We beheren berm en oevers zoveel mogelijk ecologisch. Dat beheer zetten we voort.
	We voeren projecten Operatie Steenbreek en Prachtlint uit.
	We ondersteunen biodiversiteitsinitiatieven van inwoners met subsidie.
	We werken samen met gebiedspartners om de rivierkreeftenproblematiek onder de aandacht te brengen bij LNV en we werken mee aan bewustwordingscampagnes over de bestrijding van invasieve soorten/ exoten.
Middelen 2024	-

AMBITIE	De openbare buitenruimte is van ons allemaal. Daarom betrekken we inwoners actief bij het beheer en onderhoud ervan.
ER-DOEL	We vergroten de tevredenheid en betrokkenheid van onze inwoners met het beheer van de openbare ruimte.
WE METEN	De tevredenheid over de leefomgeving en dienstverlening (door burgerpeiling)
	De beoordeling van de fysieke leefomgevingskwaliteit (door Kwaliteitsmonitor Sociaal Domein)
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We intensiveren de communicatie over het beheer (welke kwaliteit kan de inwoner verwachten, wat is de afspraak) en houden de aannemer aan deze afspraken.
	We zetten in op participatie bij het werken in de openbare ruimte.
Middelen 2024	-

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

	2024	2025	2026	2027
Structureel	-180	-180	-180	-180
Beleidskeuze	-165	-165	-165	-165
2 FTE Programma Riolering en Klimaatadaptatie	-165	-165	-165	-165
Noodzakelijk	-15	-15	-15	-15
Vervanging verouderde en vervuilende voertuigen (afschrijving)	-15	-15	-15	-15
Totaal	-180	-180	-180	-180

Bedragen x € 1.000

Dekking

	2024	2025	2026	2027
Structureel	180	180	180	180
Tarieven	139	139	139	139
Exploitatie	41	41	41	41
Totaal	180	180	180	180

Bedragen x € 1.000

INVESTERINGEN

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Noodzakelijk	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
VGRP investeringen 2024	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Eindtotaal	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.

Bedragen x € 1.000

3.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Dit programma richt zich op ontwikkeling en behoud van een kwalitatief hoogwaardige woon-, werk- en leefomgeving.

In dit programma zijn middelen opgenomen voor advisering op het gebied van wonen en de kwaliteit van de leefomgeving, het voeren van projecten en grondexploitaties, het faciliteren van ontwikkelingen van inwoners en ondernemers en het begeleiden van bestemmingsplannen en afgeven van en toetsen op omgevingsvergunningen. Door de introductie van Omgevingswet veranderen veel van de bestaande instrumenten en werkwijzen.

Ontwikkelingen

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

Per 1 januari 2024 worden de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen van kracht. Met de Omgevingswet veranderen de werkwijzen rondom ruimtelijke ontwikkelingen en gebruik. Met de Wet Kwaliteitsborging Bouw wordt de technische bouwtoetsing van de bouwwerken voor gevolgklasse 1 (onder meer grondgebonden woningen) overgeheveld naar (gecertificeerde) kwaliteitsbegeleiders voor de bouw zelf. Dit heeft gevolgen voor de wijze van toetsen en handhaving van deze gebouwen. In de komende jaren is er sprake van een overgangsfase waarin zowel oudere omgevingsvergunningen als op de nieuwe leest gebaseerde omgevingsvergunningen langs komen en op verschillende wijze op toezicht

zullen vragen. Legesinkomsten zullen hierdoor afnemen.

De Omgevingswet heeft invloed op het verlenen van omgevingsvergunningen. Er ligt meer nadruk op een vooroverleg-fase, waarin afstemming kan plaatsvinden. Hiervoor zijn nieuwe werkwijzen ontwikkeld zoals de intaketafel, het proces voor nieuwe initiatieven. De formele doorlooptijd van vergunningsprocedures wordt korter. Verder wordt een aantal taken overgeheveld naar de gemeenten: op het gebied van bodem, geluid en milieufactiviteiten.

Het kabinet heeft verschillende programma's in gang gezet op het gebied van ruimtelijke ordening:

- Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG): primair ingericht om stikstofemissie te reduceren uit de veeteelt, maar wordt integraal ingezet voor grote transitie van het landelijk gebied.
- Nationale Woon- en bouwagenda (inclusief 6 programma's) en de regionale realisatieagenda.
- Ruimtelijke puzzel: aan provincies is gevraagd om aan de hand van de NOVI en nieuwe programma's van het Rijk (zoals versnelling woningbouw en 'water en bodem sturend'). Provincie Zuid-Holland heeft een woningbouwopgave van 235.460 woningen.

Lokale ontwikkelingen

In 2023 worden het toekomstperspectief, de woonvisie en de lokale bedrijventerreinenstrategie vastgesteld, de komende jaren wordt hier ook uitvoering aan gegeven.

- Met het toekomstperspectief wordt richting gegeven aan de ontwikkeling van de Krimpenerwaard, met daarbij oog voor de samenhangende opgaven op het gebied van vitale gemeenschappen, vitale kernen en vitaal buitengebied.
- De woonvisie gaat over de integrale opgaven op de woningmarkt en vormt de basis voor het woonbeleid dat de gemeente de komende jaren voert. Het hoofddoel van de woonvisie is "het versterken van onze vitale kernen doordat iedereen beschikt over een prettige en passende woning, woon- en leefomgeving". De woonvisie bevat daarnaast doelen en uitvoeringsacties om dit hoofddoel te bereiken. De woonvisie wordt ook vastgesteld als woonzorgvisie en (omgevings)programma volkshuisvesting.
- Met de lokale bedrijventerreinenstrategie zetten we in op krachtig lokaal ondernemerschap in Krimpenerwaard. Krachtig lokaal ondernemerschap vraagt onder andere ruimte voor de ontwikkeling van het lokaal gewortelde bedrijfsleven, een goede samenwerking met het onderwijs en een levensvatbare agrarische sector.

Beleidspeerpunten

AMBITIE	<p>De ambitie is om vitaliteit en leefbaarheid niet te laten begrenzen door schijnbare onmogelijkheden (zoals regelgeving van hogere overheden of conflicterende belangen). Met daadkracht willen we ons laten leiden door wat goed is voor de Krimpenerwaard. We gaan uit van onze eigen kracht! De Strategische visie Krimpenerwaard schetst in de optie "Schouders eronder" (en op onderdelen "Met brede blik") onze ambitie. Hier gaan we actief mee aan de slag.</p> <p>We zetten in op het instrument van actieve grondpolitiek indien het bijdraagt aan het realiseren van deze maatschappelijke doelen.</p>
ER-DOEL	We versterken de vitaliteit en leefbaarheid van onze gemeente.
WE METEN	Leefbarometer (ministerie BZK).
	Sociale verbondenheid met de buurt.
INSPANNINGEN 2024	We voeren de strategische agenda uit
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We brengen de instrumenten voor grondpolitiek in beeld.
Middelen 2024	<p>Incidenteel € 300.000 voor 2024 en 2025.</p> <p>In de begroting van 2023 heeft u de ambitie uitgesproken om initiatieven vanuit de kernen die aansluiten bij de behoefte en identiteit van de eigen kern te stimuleren en dat de gemeente hierbij faciliteert. Daarbij heeft u aangegeven aan de randen van onze kernen ruimte te maken voor wonen en werken. Om daar uitvoering aan te geven vindt in 2023 besluitvorming plaats over het strategisch toekomstperspectief, de woonvisie en de lokale bedrijventerreinenstrategie. Deze worden uitgewerkt in een uitvoeringsagenda en uiteindelijk in concrete projecten. Deze volgende fase vergt specifieke inzet en capaciteit. Wanneer we overgaan tot uitvoering van concrete projecten kunnen we de inzet van extra capaciteit dekken uit o.a. bijdragen van ontwikkelaars en grondexploitaties. Hiertoe wordt bij de begroting een voorstel gedaan voor het werken met een investeringsfonds (zie ook bij 5.5.2).</p>

AMBITIE	<p>We stimuleren initiatieven vanuit de kernen die aansluiten bij de behoefte en identiteit van de eigen kern. De gemeente faciliteert hierbij. Dit past bij de nieuwe Omgevingswet.</p> <p>Aan de randen van onze kernen maken we ruimte voor wonen en werken.</p>	
ER-DOEL	We versterken de vitaliteit en leefbaarheid van onze kernen.	
SUBDOEL	We verbeteren de samenwerking tussen de samenleving en de overheid.	We maken meer ruimte voor wonen en werken.
WE METEN	-	
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We voeren de strategische agenda uit.	We voeren de woonvisie en de lokale bedrijventerreinenstrategie uit.
Middelen 2024	-	

AMBITIE	Om de vitaliteit van de kernen te versterken zetten we vol in op het ontwikkelen woningen. Dit doen we in én aansluitend aan de randen van de bestaande kernen. We werken daarbij samen met woningbouwverenigingen. We kijken daarbij ook naar levensloopbestendige woningen, combinaties van wonen en zorg, creatieve woonvormen en andere oplossingen.
ER-DOEL	We willen meer en sneller woningen realiseren.
WE METEN	Het aantal nieuwe woningen per jaar (CBS).
INSPANNINGEN 2024 - 2027	We maken een versnellingsagenda wonen.
	We voeren de acties uit het uitvoeringsprogramma van de woonvisie uit. We ontwikkelen instrumenten om de woningmarkt te beïnvloeden.
	We werken samen met woningcorporaties en marktpartijen aan het realiseren van woningen.
Middelen 2024	Incidenteel: €300.000 voor 2024 en 2025 voor het uitvoeren van projecten voor meerdere programma's (o.a. economie, wonen). Zie ook hiervoor.

AMBITIE	Wij zetten in op passende opvang van asielzoekers, statushouders en andere vluchtelingen in onze gemeente. Als dat nodig is, werken we mee aan kleinschalige noodopvang met een maximum van 100 asielzoekers voor de duur van maximaal 2 jaar.
ER-DOEL	-
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2024	Eind 2022 is een akkoord gesloten tussen overheden over de opvang van vluchtelingen. Deze taakstelling voor de opvang van vluchtelingen komt bovenop de taakstelling voor de opvang van statushouders en Oekraïners. We zetten ons in om de taakstelling, voor deze 3 doelgroepen, in onze gemeente te realiseren (of anders in overleg met regiogemeenten de taakstelling samen te realiseren).
Middelen 2024	P.M. (in de Begroting 2024 zullen we budget opnemen omdat de verwachting is dat niet alle inzet/ kosten volledig worden vergoed)

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	-300	-300	-	-
Collegeprogramma	-300	-300	-	-
Inhuur tbv realisatie wonen en bedrijventerreinen	-300	-300	-	-
Structureel	-123	-123	-123	-123
Beleidskeuze	-123	-123	-123	-123
VTH administratieve ondersteuning	-123	-123	-123	-123
Eindtotaal	-423	-423	-123	-123

Bedragen x € 1.000

INVESTERINGEN

Voor dit programma zijn er geen aanvullende investeringen opgenomen.

4. INDELING BEGROTING

4.1 Taakvelden

Om te voldoen aan de vereisten, zoals opgenomen in de herziening BBV, is de begroting vanaf de meerjarenbegroting 2019-2022 ingericht op basis van taakvelden. Het gebruik van deze uniforme taakvelden maakt het mogelijk om baten en lasten van activiteiten te aggregeren en met die van andere gemeenten te vergelijken. Samen met de informatie op www.waarstaatjegemeente.nl vormt de indeling naar taakvelden een goede basis en mogelijkheid voor de onderlinge vergelijking van gemeenten op soortgelijke onderdelen.

Programma's

Grotendeels gebaseerd op de hoofdtaakvelden hanteren we onderstaande programma's in de begroting.

- Bestuur en ondersteuning
- Veiligheid
- Verkeer en vervoer
- Economie
- Onderwijs, sport cultuur en recreatie
- Sociaal Domein
- Volksgezondheid en milieu
- Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

4.1.1 Beleidsindicatoren

De ambities uit het collegeprogramma zijn per programma uitgewerkt naar doelen, indicatoren, inspanningen en exploitatielasten. Op de in de programma's opgenomen indicatoren sturen wij door middel van beleid actief.

Daarnaast zijn gemeenten op grond van het BBV verplicht een basisset met overige indicatoren te presenteren. Deze worden ook in de begroting in de begroting opgenomen, maar hierop voeren wij geen actief beleid. Op grond van de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016, moeten gemeenten voortaan in de programma's de maatschappelijke effecten die met de verschillende programma's worden beoogd, toelichten aan de hand van beleidsindicatoren. Bij ministeriële regeling is hiertoe een set van beleidsindicatoren verplicht gesteld.

Met de implementatie van de indicatoren worden raadsleden in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen. Bovendien wordt de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten op deze manier vergroot. Het staat gemeenten vrij om naast de verplichte indicatoren ook nog facultatieve indicatoren op te nemen. Dit kan eventueel op basis van een door de VNG hiertoe ontwikkelde set. Maar hier kiezen wij niet voor.

4.2 Paragrafen

Met ingang van het jaar 2023 zijn er 8 verplicht voorgeschreven paragrafen. De Openbaarheidsparagraaf is er als laatste verplichte bijgekomen. In artikel 3.5 van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens.

Daarnaast staat het de gemeente vrij om naar eigen inzicht paragrafen toe te voegen om een bepaald onderdeel van de begroting nader toe te lichten. In de laatste 3 begrotingen hebben wij er voor gekozen een aparte paragraaf COVID-19 toe te voegen. Dit omdat de gevolgen van COVID-19 als een rode draad door alle programma's lopen. Zoals hiervoor al gemeld, nemen we deze paragraaf vanaf 2024 niet meer op in de p&c-documenten. In de jaarrekening 2022 is een paragraaf toegevoegd in verband met de (Oekraïense) vluchtelingen crisis. Afhankelijk van de ontwikkelingen in de komende maanden wordt bepaald of het ook in de begroting 2024 noodzakelijk is om hiervoor een aparte paragraaf op te nemen. Dit geldt ook voor eventuele andere extra facultatieve paragrafen.

5 KADERS VOOR DE BEGROTING 2024

5.1 Financieel toezicht

In de gemeentewet is geregeld dat het College van Gedeputeerde Staten (GS) toezicht houdt op de gemeenten. Voor de uitvoering hiervan volgt GS de financiële positie van onze gemeente en de ontwikkelingen die daarbij een rol spelen. Jaarlijks worden wij door onze toezichthouder geïnformeerd over de actuele onderwerpen en aandachtspunten waarop onze (meerjaren)begroting wordt beoordeeld. Dit is een aanvulling op het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK2020). Enkele van de onderwerpen en aandachtspunten zijn:

Financiële ontwikkelingen

Algemene uitkering

Bij de beoordeling van de (meerjaren)begroting 2024-2024 worden de bedragen uit de mei- of septembercirculaire 2023 gehanteerd. De in de begroting gehanteerde loon- en prijsstijging moet minimaal aansluiten op de in de betreffende circulaire gepubliceerde indexen.

Sociaal Domein

Het is nog niet bekend hoe in de begroting 2024 met de stelpost 'uitkomst onderzoek jeugdzorg' moet worden omgegaan. Voor het geval de meicirculaire 2023 nog geen structurele oplossing biedt, werkt de toezichthouder samen met de andere provincies scenario's uit. Het doel hiervan is om direct na het uitkomen van de meicirculaire 2023 de kaders kenbaar te maken. Gevraagd wordt om deze dan toe te passen in onze komende begroting.

Huishoudens met huishoudelijke hulp vanuit de Wmo 2015 met een bijdrageplichtig inkomen van 185% of meer van het sociaal minimum gaan een hogere bijdrage betalen. Naar verwachting zal hierdoor minder beroep worden gedaan op huishoudelijke hulp en zullen de inkomsten van gemeenten uit eigen bijdragen toenemen. De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2025. In de meicirculaire 2022 heeft het Rijk aangekondigd dat de aanpassing vanaf 2025 moet leiden tot een taakstellende besparing van € 95 miljoen en dat de algemene uitkering vanaf 2025 met dit bedrag wordt verlaagd. De toezichthouder verzoekt de lasten reëel te ramen, ongeacht de inkomsten uit bijdragen die de gemeente mag innen.

Overige ontwikkelingen in wet- en regelgeving

Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging bouw (Wkb)

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is vastgesteld op 1 januari 2024. In onze begroting moeten we zo goed en betrouwbaar als mogelijk in beeld brengen wat de gevolgen van de Wkb zijn voor de opbrengsten van leges, zowel wat betreft aantallen als wat betreft de leges per vergunning. Uitgangspunt is dat de Omgevingswet budgetneutraal kan worden ingevoerd in een periode van 10 jaar. In interbestuurlijk verband is afgesproken dat naar oplossingen zal worden gezocht voor financiële knelpunten. Benadrukt wordt dat de baten en lasten reëel moeten worden geraamd, ook als de wijziging ten opzichte van de begroting 2023 niet budgetneutraal uitpakt. Pas op langere termijn gaat het uitgangspunt van budgetneutraliteit immers spelen.

Wet digitale overheid

De Wet digitale overheid legt de basis voor verdere digitalisering. Burgers krijgen elektronische identificatiemiddelen (eID) met een substantiële of hoge mate van betrouwbaarheid. Deze identificatiemiddelen geven publieke dienstverleners meer zekerheid over iemands identiteit. De wet stelt daarnaast open standaarden verplicht. Hiermee implementeert Nederland de Europese richtlijn over toegankelijkheid van overheidswebsites en apps. De wet wordt vanaf 1 juli 2023 in fases ingevoerd. De taken die samenhangen met invoering van de wet moeten worden voorzien van reële ramingen, zowel voor de implementatielasten als voor de jaarlijkse structurele lasten.

5.2 Uitgaven

De uitgaven worden geraamd op basis van constante prijzen. Er vindt een aanpassing van de uitgaven plaats op basis van de inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds. Het Centraal Planbureau (CPB) heeft op 9 maart 2023 het Centraal Economisch Plan

(CEP) 2023 gepubliceerd. Hierin gaat het CPB voor de jaarschijf 2024 uit van een indexering van de prijzen met 3% ten opzichte van 2023. In deze kadernota hanteren wij vooralsnog deze prijsindex.

5.3 Inkomsten

Ook de inkomsten worden geraamd op basis van constante prijzen. Er vindt een aanpassing van de inkomsten plaats op basis van de inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds. Net als aan de uitgavenkant hanteren we in deze kadernota vooralsnog het in het CEP gerepresenteerde prijsindexcijfer van 3% voor 2024 om de baten mee aan te passen.

5.4 Personele lasten

Voor 2024 zijn er diverse interne en externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de personele lasten voor volgend jaar. Onderstaand worden de belangrijkste toegelicht.

5.4.1 Salarisontwikkelingen

Loonontwikkeling

De personeelslasten worden binnen het meerjarenperspectief geraamd op basis van de geldende CAO afspraken. In april 2023 is het huidige principe akkoord voor de CAO Gemeenten 2023 vastgesteld, er is sprake van een stijging van de lonen met een nominaal bedrag van € 240,- aangevuld met een procentuele stijging van 2%. De cao heeft een relatief korte looptijd tot en met 1 januari 2024. De salarisontwikkelingen voor 2024 zijn dan ook nog niet bekend. Wel wordt op basis van ervaringscijfers van de afgelopen jaren én op basis van ontwikkelingen van andere sectorale cao's die aanzienlijke stijgingen over 2023 én 2024 laten zien, rekening gehouden met een stijging van 4% over 2024. Op basis van dit gegeven wordt in de meerjarenbegroting rekening gehouden met deze trend in de personeelslasten.

Ontwikkeling pensioenpremie

Het bestuur van ABP bekijkt de ontwikkeling van de premie vanuit een meerjarenperspectief. Op basis van het huidige pensioenstelsel is de premie voor het OP/NP (*ouderdoms-/nabestaandenpensioen*) in 2023 gestegen maar is tegelijkertijd een wijziging van de franchise toegepast. Ook is op 31 december 2022 de VPL-regeling (*VUT-prépensioen-levensloop*) geëindigd en is er in 2023 geen VPL-premie meer van toepassing. Het is pas later dit jaar duidelijk of de pensioenpremie dan wel de franchise van het ABP zullen wijzigen in 2024 en of dit een stijging van de personele lasten met zich mee zal brengen. Er wordt voor nu rekening gehouden met een stijging van 3% van de pensioenlasten voor 2024.

Daarnaast speelt mee dat de Pensioenwet gefaseerd wordt aangepast. In de periode van 2023 tot 2027 maken sociale partners en de pensioenuitvoerders afspraken om over te stappen van de huidige regeling naar de nieuwe regeling.

Vervallen 3e ziektejaar

Vanaf 2024 is sprake van extra kosten voor arbeidsongeschiktheid. Wel vervalt dan het doorbetalen van het 3e ziektejaar. Deze directe extra kosten zijn € 120 per medewerker per jaar. Dat zal gemiddeld zo'n € 54.000 op jaarbasis zijn. Maar kan, in principe, op termijn na 3 jaar tot een verlaging van doorbetaling van het 3e ziektejaar zorgen. Dit laatste is nog niet het geval in 2024, 2025 en 2026, want dan kan sprake zijn van medewerkers hebben die al ziek waren en daarmee nog onder de huidige regeling vallen. Na 3 jaar zal het gevolg kostenneutraal zijn.

Thuiswerkvergoeding

Met de nieuwe cao stijgt in 2023 de thuiswerkvergoeding van € 2 naar € 3 per dag. Het is niet duidelijk of het bedrag van de vergoeding voor 2024 geïndexeerd zal worden. Bij een gelijkblijvend aantal thuiswerkdagen is de verwachting dat de kosten voor 2024 € 99.000 bedragen (*realisatie 2022: € 66.000*).

5.4.2 Vacatures

De arbeidsmarkt is dusdanig krap geworden dat sommige vacatures lastiger of zelfs niet structureel zijn in te vullen. Om de betreffende noodzakelijke taken wel uit te kunnen voeren, vangen we dit zoveel als mogelijk op met inhuur van tijdelijke capaciteit. De kosten hiervoor dekken we uit de beschikbare

openstaande vacatureruimte. Gezien de vaak langere termijn waarvoor tegenwoordig moet worden ingehuurd, in combinatie met de fors gestegen tarieven voor inhuur, is de begrote vacatureruimte inmiddels niet meer toereikend is om de inhuur van tijdelijke capaciteit te kunnen dekken. Om te zorgen voor meer financiële armslag ten behoeve van tijdelijke inhuur en daarmee continuïteit in de uitvoering van taken zijn we in de begroting 2023 gestart om de vacatures via een ingroeimodel tegen de maximale trede te ramen. Dit zorgt wel voor enige extra ruimte, maar is nog niet toereikend om alle openstaande vacatures in te kunnen vullen met inhuur.

5.4.3 Functiehuis en recruitment

Herwaardering functiehuis

In 2023 zal er een herijking van het functiehuis plaatsvinden door een externe partij. De verwachting is dat voor circa 20% van de functies er een wijziging van inschaling plaats zal vinden.

Recruitment

Landelijk zijn er meer vacatures dan werkzoekenden, ook in deze regio speelt dat de aantrekkingskracht van functies bij bedrijven en in de grote steden die ons omringen daar ook in deze krapte niet bij helpen. Voordelen ten opzichte van het bedrijfsleven zijn wel dat we als overheid ons bezig houden met thema's die sterk leven, en dat de nieuwe generaties steeds meer behoefte hebben aan zinvol werk. Met de herijking van het functiehuis zullen we verzekerd zijn dat we marktconforme salarissen bieden, dat neemt niet weg dat investeren in employer branding en het goed onboarden belangrijk wordt. Om de krapte op de arbeidsmarkt tegemoet te treden zetten we een aparte recruiter in die ook een plan voor de toekomst maakt. Ook ontwikkelen we strategisch HR-beleidsplan waarin niet alleen het binnenhalen maar ook het vasthouden van bestaand personeel van belang is, onder meer door aandacht voor ontwikkeling, vitaliteit etc.

5.4.4 Aanvragen formatie en inhuur

De laatste jaren zien we dat landelijke voorschriften, regionale afspraken en eigen ambities maken dat de hoeveelheid werk toeneemt en het noodzakelijk is dat diverse aanvragen voor extra formatie en inhuur worden gedaan. Zo ook voor volgend jaar. Een logisch gevolg van deze uitbreidingen is dat ook ondersteunende teams en budgetten onder druk komen te staan. Hierbij valt te denken aan extra druk op de capaciteit bij P&O, maar ook aan bijvoorbeeld de budgetten voor ICT. De afgelopen jaren hebben we bij uitbreiding van formatie en inhuur te weinig oog geweest voor de druk die dit heeft voor ondersteunende taken. Om te voorkomen dat er bij iedere aanvraag voor uitbreiding van formatie of inhuur ook direct budget moet worden aangevraagd voor ondersteunende formatie en budgetten, werken we vanaf de 1^e Tussentijdse rapportage 2023 met een opslag bij aanvragen voor extra capaciteit. Per extra fte formatie en inhuur bedraagt deze opslag respectievelijk € 25.000 en € 10.000 de opslag wordt centraal geraamd op het taakveld overhead binnen het programma Bestuur en ondersteuning. Vanuit deze opslag kunnen de extra kosten aan ondersteuning worden gedekt. Dit gebeurt zodra het nodig is. Dat kan direct bij de aanvraag zijn, maar ook op pas op een later moment. De praktijk zal moeten uitwijzen of de gehanteerde opslagen toereikend zijn. Mogelijk dat uit een evaluatie volgt dat bijstelling nodig is.

5.5 Investerings

Basis voor de op te nemen investeringen vormt het geactualiseerde overzicht van investeringen, jaarschijf 2024-2026, uit de begroting 2023. Daarnaast is ook sprake van nieuw aangeleverde investeringswensen (zie ook 2.2.2).

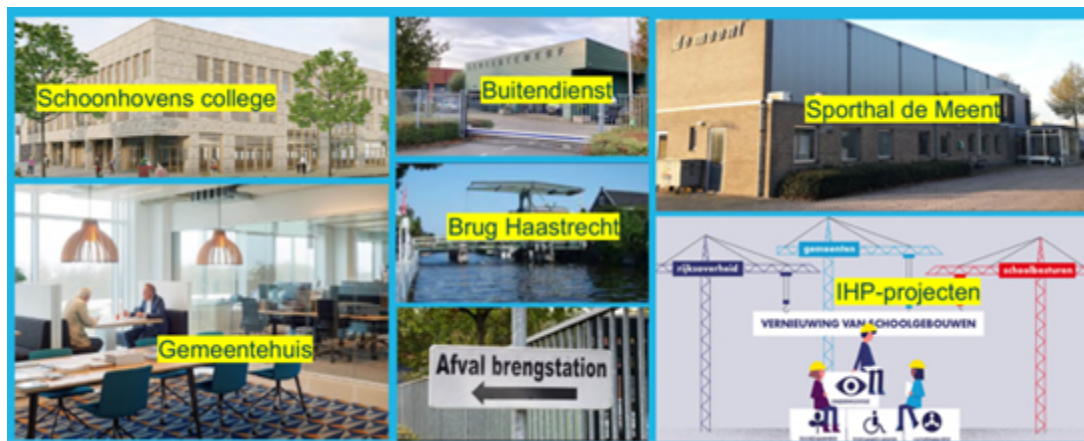
Vervangingsinvesteringen worden, volgens de voorschriften, voor de historische kostprijs opgenomen. Mocht er sprake zijn van hogere of lagere vervangingskosten, dan wordt dit in de begroting toegelicht.

5.5.1 Meerjaren Investeringsplanning

Grote projecten

Op 7 december 2022 is de raad geïnformeerd over de grote projecten die de komende jaren door de gemeente uitgevoerd gaan worden. In de aangegeven financieringsbehoefte is uitgegaan van de hoogte en planning, zoals op dat moment bekend. Hierbij is nog geen rekening is gehouden met ontwikkelingen in de tijd zoals: stijging algemene uitkering, overige inkomsten en leges, fasering etc.

In totaal is hierbij sprake van een totale investering van € 110 miljoen (9 projecten). De dekking van de betreffende kapitaallasten is grotendeels al in de meerjarenbegroting opgenomen.

In het eerste kwartaal van 2023 zijn de eerste stappen genomen gericht op de uitvoering van 2 van deze grote projecten:

- Op 31 januari 2023 heeft de raad het investeringskrediet voor de nieuwbouw van het Schoonhovens College en Sporthal de Meent beschikbaar gesteld.
- Op 14 maart 2023 heeft de raad ingestemd met het voorlopig ontwerp en is het krediet beschikbaar gesteld voor de realisatie en oplevering van het gemeentehuis.

Toekomstige ontwikkelingen

Voor de komende jaren staan flinke investeringen op de agenda, die vragen om een goed afwegingskader en een goed inzicht in de financiële gevolgen hiervan, zowel voor ons huishoudboekje als voor onze vermogenspositie op korte en lange termijn.

Wij werken dit uit in een Meerjaren Investeringsprogramma (MIP). Met dit MIP houden wij inzicht in toekomstige investeringsbehoefte(n) van de gemeente en de financiële consequenties daarvan. Hierbij houden wij rekening met wettelijke verplichtingen, de ambities in het collegeprogramma en (actuele) ontwikkelingen.

Uitgangspunten MIP

- MIP geeft vooruitziende blik en inzicht in structurele (financiële) gevolgen, waar rekening mee gehouden moet worden qua dekking in toekomstige begrotingen.
- Tijdvak ligt niet vast, er zijn nog mogelijkheden om te schuiven in de uitvoering (keuzes in prioritering).
- Rekening houden met toekomstige investeringen versus vrijval van bestaand actief
- MIP dient als input voor de meerjarenbegroting van de gemeente
- Voor zover de uitgaven gericht zijn op de jaarschijven van de meerjarenbegroting worden deze verwerkt in de komende meerjarenbegrotingen.

Vooralsnog zijn de investeringen en daaruit voortvloeiende kapitaallasten verwerkt op basis van hetgeen op 7 december aan de raad is gepresenteerd. Zie ook de tabel hieronder. Hierin staat ook het startjaar van de kapitaallasten in verband met de bouw vermeld, zoals verwerkt in de saldi van deze kadernota. Bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2024 worden de betreffende investeringsbedragen en kapitaallasten geactualiseerd op basis van de dan meest actuele gegevens. Naast de genoemde zal ook nog sprake zijn van andere, nu nog niet meegenomen, projecten. Zo wordt er gewerkt aan een actualisatie van de volgende fase van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP).

Project (x € 1.000)	Bedrag €	Gevoteerd €	Jaarschijf*
Huisvesting buitendienst	4.700	3.900	2025
Schoonhovens college en Meent	38.200	38.200	2027
Nieuwe gemeentekantoor	32.500	32.500	2026
Brug Haastrecht	8.000	150	2027
Milieustraat	7.200	380	2025
IHP	19.800	660	2025
Totaal	110.400	75.790	

*Op onderdelen binnen het project kunnen de kapitaallasten vanaf een andere jaarschijf zijn verwerkt.

5.5.2 Investeringsfonds

Er ligt een grote woningbouwopgave in de gemeente evenals een opgave voor uitbreiding van bedrijventerreinen. In de woonvisie en het strategisch toekomstperspectief is aangegeven dat dit voornamelijk aan de randen van de kernen zal plaatsvinden. Veelal zijn deze te ontwikkelen gebieden eigendom van ontwikkelaars of andere private partijen en heeft de gemeente nauwelijks een grondpositie. Sturing is wel mogelijk door planologische instrumenten en kostenverhaal op basis van anterieure overeenkomsten. De voorbereiding en uitvoering van deze projecten menskracht, waarbij de kosten veelal voor het grootste deel kunnen worden verhaald op de ontwikkelaar. Dat kostenverhaal is vaak pas later (na enkele jaren) in het proces mogelijk. Om een versnelling in de opgave te kunnen maken wordt voorgesteld een investeringsbudget in te stellen die als een revolverend fonds werkt. Investerings in de vorm van personeelskosten en onderzoekskosten worden vanuit dit fonds betaald en op het moment dat de kosten worden verhaald op de ontwikkelaar vloeit het weer terug naar het fonds. In de begroting zal daarvoor een concreet voorstel worden gedaan.

In deze kadernota is voor de jaarschijven 2024 en 2025 incidenteel € 300.000 aangevraagd voor het vertalen van de beleidsnota's naar plannen en instrumenten. Deze aanvragen kunnen niet uit het fonds worden gedekt, maar de extra inzet is wel nodig om hier een versnelling aan te brengen.

5.5.3 Vervangingsinvesteringen

Voor een goed financieel beleid is het van belang dat de lasten van de vervangingsinvesteringen opgenomen zijn in de meerjarenbegroting. Voor vrijwel alle vervangingsinvesteringen zijn inmiddels beheerplannen opgesteld die financieel vertaald zijn in de huidige meerjarenbegroting. Voorbeelden hiervan zijn IBOR-beheerplannen, IHP, ICT, Facilitair en materieelplan buitenruimte. Het beheerplan gemeentelijk vastgoed wordt geactualiseerd.

5.5.4 Vrijval kapitaallasten

Vrijval van kapitaallasten ontstaat indien een volledig afgeschreven actief nog in gebruik is en in de begroting kapitaallasten voor het (vervangend) actief zijn opgenomen. Daarnaast kan het ook zo zijn dat een volledig afgeschreven actief nog in gebruik is en er in de begroting nog geen rekening is gehouden met vervanging van het betreffende actief. In beide gevallen ontstaat er ruimte in de exploitatie. In het eerste geval gedurende het begrotingsjaar en in het tweede geval bij het opstellen van de begroting voorafgaand aan het begrotingsjaar.

Hoewel het tweede geval aantrekkelijk lijkt doordat er ruimte ontstaat in de begroting, kan het in de toekomst tot onwenselijke situaties leiden. Immers, als vervanging van het betreffende actief wel aan de orde is, is het hiervoor bestemde budget (kapitaallasten) al als vrije ruimte ingezet voor andere doeleinden.

Om onbedoelde en ongewenste fluctuaties in de omvang van de kapitaallasten tegen te gaan zullen we er in de begroting voor zorgen dat de betreffende ruimte beschikbaar blijft voor kapitaallasten. Tenzij er daadwerkelijk geen sprake is van vervanging van het betreffende actief.

5.6 Verbonden partijen

In de begroting 2024-2027 worden de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen waarbij de gemeente Krimpenerwaard is aangesloten verwerkt.

Met de “financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen Hollands-Midden” bepalen de gemeenten in de regio Hollands-Midden vooraf een uniform financieel kader voor de jaarlijks toe te passen prijsindexatie in de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen in deze regio. De begrotingen van alle gemeenschappelijke regelingen waaraan de gemeente Krimpenerwaard deelneemt worden getoetst aan deze vastgestelde kaders. De kaders voor de begroting 2024 zijn op 27 oktober 2022 in de ambtelijke werkgroep Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke regelingen van de gemeenten in Hollands Midden besproken. Daarbij is de indexering voor 2024 zoals deze in 2020 is opgezet en is vastgesteld door de bestuurlijke werkgroep FKGR bepaald.

Het betreft een variant met een waarde vaste indexering. Hierbij wordt de indexering voor 2024 gecorrigeerd voor de ontwikkelingen in het jaar 2022 en 2023 (gebaseerd op indices uit Centraal Economisch Plan, septembercirculaire 2022).

De kaders voor de begroting 2024 betreffen:

- De indexatie op basis van een jaarlijkse groei gebaseerd op de prijs overheidsconsumptie beloning werknemers 6,4% en de prijs overheidsconsumptie netto materieel 9% zoals opgenomen in de publicaties van het CPB.
- Het opnemen van een nieuwe algemene taakstelling in de begrotingen 2024 is niet toegestaan.
- In de begrotingen en jaarrekeningen dient standaard een paragraaf op te worden genomen over de toepassing van de vastgestelde indexering. Deze paragraaf dient te worden verdeeld naar economische categorieën (% personeel, % materieel en % overige) en een paragraaf met een analyse van de risico's in relatie tot de omvang van het weerstandsvermogen.

De financiële kaderstelling is opgesteld door de regio gemeenten. Voor de gemeenschappelijke regelingen waar de regio gemeenten bestuurlijk een meerderheid vormen gelden de afspraken als dwingend. Dit betreft de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- Veiligheidsregio Hollands Midden
- Omgevingsdienst Midden-Holland
- Hecht (vh RDOG Hollands Midden)

De overige gemeenschappelijke regelingen waarbij de regio gemeenten geen meerderheid in het bestuur vormen maar waaraan de gemeente Krimpenerwaard wel deelneemt zijn geïnformeerd over de vastgestelde kaders. Daarbij zijn deze gemeenschappelijke regelingen er op gewezen dat hun begrotingen zullen worden getoetst aan de hiervoor genoemde kaders.

5.6.1 Stedin

Met een raadsinformatiebrief (d.d. 29 maart jl.) bent u geïnformeerd over de lange termijn kapitaalbehoefte van Stedin. Deze behoefte is gestegen, onder andere als gevolg van de energietransitie, economische ontwikkelingen en nieuwe inzichten. In de komende periode onderzoekt Stedin door wie en op welke wijze de kapitaalbehoefte van in totaal ca. € 1,75 miljard kan worden ingevuld. Hierbij wordt nadrukkelijk ook gekeken naar het Rijk en de niet-aandeelhoudende gemeenten en provincies binnen het verzorgingsgebied van Stedin. Als er na eventuele toetreding van Rijk en/of gemeenten nog een deel van de kapitaalbehoefte resteert, zal de aandeelhouderscommissie van Stedin een nieuw advies uitbrengen over de omvang en mogelijke invulling van de kapitaalbehoefte. Uitgangspunt is dat bestaande aandeelhouders, waaronder onze gemeente, gezien worden als 'last resort' en dat elke bestaande aandeelhouder individueel een keuze heeft om een extra bijdrage te leveren.

5.7 Financiering

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. De gemeente streeft ernaar benodigde leningen tegen een zo laag mogelijk rentepercentage aan te trekken en tegelijkertijd de renterisico's te beheersen. Daartoe wordt bij het afsluiten van leningen

rekening gehouden met de liquiditeitsbehoefte, rentevisie, kasgeldlimiet (financiering voor een periode van maximaal 1 jaar) en renterisiconorm (financiering periode langer dan 1 jaar).

De ontwikkeling van de financieringspositie is bepalend voor de toekomstige ontwikkeling van de omvang van de leningenportefeuille. Tijdens de raadsbijeenkomst van 7 december 2022 is een financiële doorkijk gegeven ten aanzien van de ontwikkeling van grote projecten. Hierbij zijn voor de periode 2022-2028 het meerjaren investeringsoverzicht, de liquiditeitsprognose en de ontwikkeling van de schuldpositie besproken. De financieringsbehoefte van lopende en toekomstige investeringen werden als volgt worden gespecificeerd:

- Lopende projecten en voorbereiding nieuwe projecten € 68 miljoen
- Actualisatie IBOR, VGRP en vastgoed € 71 miljoen
- Grote projecten € 98 miljoen

De grote projecten bestaan met name uit investeringen in de bouw Schoonhovens College en sporthal De Meent, aanleg milieustraat, nieuwbouw scholen, nieuwbouw gemeentekantoor en 2e brug Hollandse IJssel (zie ook 5.5 Investerings).

Op basis van de meest recente liquiditeitsprognose wordt rekening gehouden met het aantrekken van langlopende geldleningen van in totaal € 152,5 miljoen in de periode 2024-2027. Daarbij is rekening gehouden met de ervaring dat de realisatie van een gedeelte van de investeringsbudgetten in een later jaar plaatsvindt dan gepland. In 2022 is de kapitaalmarktrente flink opgelopen met name door een hoge inflatie. Vooralsnog wordt uitgegaan van een marktrente van 3,25% bij het aantrekken van leningen in de periode 2024-2027.

Op grond van regelgeving wordt rente toegerekend aan taakvelden. De meest recente berekening resulteert in een rentepercentage van 0,9%. Deze omslagrente wordt voorlopig gehanteerd voor de meerjarenbegroting 2024-2027. Tijdens het proces van het opstellen van de nieuwe meerjarenbegroting wordt nog een actuele berekening gemaakt op basis van de dan meest actuele gegevens. Indien hieruit blijkt dat het percentage wijzigt, wordt de te hanteren omslagrente alsnog aangepast.

De uitgangspunten en richtlijnen voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de Financiële verordening. De regels voor de uitvoering van de treasuryfunctie zijn opgenomen in het door het college in 2020 vastgestelde Treasurystatuut. In het statuut wordt onder andere inzicht gegeven in de inrichting en borging van de financieringsfunctie en de uitgangspunten van het risicobeheer. Bij de eerstvolgende actualisatie van het treasurystatuut zal het gemeentelijk beleid verder worden verfijnd.

Uitgangspunten Kadernota 2024

- In 2023 wordt er geen nieuwe langlopende geldlening aangetrokken (eventuele financiering met kortlopende geldleningen).
- Nieuwe geldleningen in:
 - 2024: € 80,0 miljoen per 01-10-2024 met looptijd van 40 jaar en rente van 3,25%
 - 2025: € 40,0 miljoen per 01-07-2025 met looptijd van 20 jaar en rente van 3,25%
 - 2026: € 32,5 miljoen per 01-07-2026 met looptijd van 20 jaar en rente van 3,25%
 - 2027: Geen nieuwe lening.

Bij het bepalen van de financieringsbehoefte is aangesloten op de planning van de grote projecten zoals die op 7 december aan de gemeenteraad is gepresenteerd. Bij het opstellen van de begroting wordt de planning van de uitvoering van projecten en daaruit voortvloeiende financieringsbehoefte geactualiseerd.

- Boekwaarde gerealiseerde investeringen met rentetoerekening per 01-01-2024 van € 150 miljoen (boekwaarde 01-01-2021 € 132,8 miljoen / boekwaarde 01-01-2022 € 132,5 miljoen).

5.8 Subsidies

De gemeenteraad heeft op 8 november 2022 het subsidiebudget voor 2024 en verder vastgesteld. Op basis van het in de meicirculaire 2023 opgenomen indexeringspercentage voor 2024 stellen we de subsidieplafonds 2024 bij. Daarnaast wordt de budgetruimte voor 2025 voorgelegd. Dit budget vormt de basis voor de jaarlijkse subsidieverlening. Tevens heeft de gemeenteraad het college gemandateerd tot het verdelen van dit budget over de diverse subsidieregelingen.

De basis voor de plafonds van het opvolgende jaar wordt gevormd door de vastgestelde plafonds van het jaar ervoor. Eventuele (incidentele) wijzigingen worden binnen de P&C-cyclus meegenomen. Voor instellingen die zich om uiteenlopende redenen niet lenen voor subsidiëring vanuit een van de subsidieregelingen wordt gewerkt met begrotingssubsidies.

Ontwikkelingen

Zowel landelijk als lokaal zijn er signalen dat de, meer dan gemiddelde, inflatie en CAO-ontwikkelingen in diverse sectoren vergaande gevolgen hebben voor de begrotingen 2023 en 2024 van onze subsidiepartners. De vraag ligt voor om de subsidiebijdrage te verhogen om de activiteiten op het gewenste niveau te houden. Het college komt na het beoordelen van de meircirculaire 2023 met een raadsvoorstel over de mogelijkheden om onze maatschappelijke instellingen en sport-, cultuur- en buurtverenigingen in 2023 en verder extra te ondersteunen. Dit voorstel wordt geagendeerd voor de raad van 4 juli 2023, gelijktijdig met de p&c-documenten.

Daarnaast zijn er ontwikkelingen bij subsidiepartijen (o.a. bibliotheek locatie Bergambacht, Zilvermuseum) die mogelijk zullen vragen om een verhoging van het plafond van de betreffende begrotingssubsidies. Concreet zullen de aan te passen subsidieplafonds 2025 bij de vaststelling van de begroting 2024 zijn uitgewerkt of uiterlijk bij de Kadernota 2025.

5.9 Omgevingswet

De datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet is 1 januari 2024. Deze datum biedt alle betrokken partijen duidelijkheid en bovenal meer tijd voor het inregelen en oefenen met nieuwe systemen en de nieuwe manier van werken van de wet. Dat geldt ook voor de gemeente Krimpenerwaard. Ondanks dat wij al aan veel eisen voldoen, gebruiken we de tijd dit jaar nog om verder te werken aan het casco voor het omgevingsplan en de toepasbare regels. Ook werken we verder aan om bedrijfsvoering aan te passen aan de nieuwe werkwijze onder de Omgevingswet.

Elders in deze kadernota (zie onderdelen 3.8 en 6.2) is toegelicht welke gevolgen de invoering van de Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging met zich meebrengen en waar dit gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering en begroting. Een aantal van deze gevolgen blijken pas na invoering. We houden de ontwikkelingen in de gaten. Indien noodzakelijk verwerken we wijzigingen in de begroting 2024.

6. LOKALE HEFFINGEN

6.1 Onroerende-zaakbelastingen (OZB) en overige ongebonden heffingen

Onroerende-zaakbelastingen en toeristenbelasting zijn algemene belastingen. Dit betekent dat de opbrengst van deze belastingen vrij besteedbaar is. De gemeenteraad bepaalt waarvoor de opbrengsten uit deze belastingen worden ingezet, de opbrengsten zijn niet gelabeld.

6.1.1 Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De OZB wordt geheven over de waarde van de onroerende zaken in de gemeente, de zogenoemde WOZ-waarde. De opbrengst, en niet de tarieven, van de OZB wordt jaarlijks verhoogd met de inflatie. Bij de OZB gaan we uit van de totale opbrengst van het voorgaande jaar bij een gelijkblijvend areaal.

6.1.2 Toeristenbelasting

Bij de toeristenbelasting wordt jaarlijks het tarief verhoogd op basis van de inflatiecorrectie. Als gevolg van het aangenomen amendement A22-023 zal in 2023 een onderzoek plaatsvinden naar de mogelijkheid om in 2024 gedifferentieerde tarieven te gaan hanteren. Ook zal de mogelijkheid onderzocht worden om in de toekomst alleen toeristenbelasting te heffen van personen ouder dan 12 jaar. Uitgangspunt hierbij is een gelijkblijvende opbrengst toeristenbelasting.

6.2 Gebonden heffingen

Algemeen

Afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en havengelden zijn gebonden heffingen. Uitgangspunt is dat deze heffingen kostendekkend zijn, tenzij de tarieven dan aanzienlijk hoger zijn dan bij vergelijkbare gemeenten in de regio.

Kostendekkendheid houdt in dat de tarieven zodanig vastgesteld worden dat de geraamde baten niet uitgaan boven de geraamde lasten. Deze wettelijke eis van maximale kostendekkendheid betekent niet dat de afzonderlijke tarieven per heffing maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Een individueel tarief kan meer dan 100% kostendekkend zijn, maar daar staat dan een ander tarief met een lager percentage tegenover.

In de begroting nemen wij een overzicht op met de berekening van de mate van kostendekkendheid per heffing. De wijze van de berekening van de overhead bij de tarieven is bepaald in de financiële verordening.

6.2.1 Afvalstoffenheffing

Bij de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing gaan we uit van 100% kostendekkende tarieven. Eventuele structurele gevolgen uit de tussenrapportages 2023 worden ook verwerkt in het tarief 2024.

6.2.2 Rioolheffing

Bij de berekening van de tarieven voor de rioolheffing gaan we uit van 100% kostendekkende tarieven. Op basis van de verwachte inwerkingtreding van de Omgevingswet is het Omgevingsprogramma Riolering en Klimaatadaptatie opgesteld. Dit is de vervanger van het huidige vGRP. De gevolgen van de investeringen vGRP 2024-2027 worden meegenomen in de tarieven rioolheffing. Ook kunnen eventuele structurele gevolgen uit de tussenrapportages kostenverhogend werken.

6.2.3 Leges

Op 1 januari 2024 treden de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking. De inwerkingtreding van deze wetten heeft gevolgen voor de fysieke leefomgeving en daardoor voor de

legesheffing. De gevolgen voor de legesheffing worden verwerkt in de legesverordening 2024 en de bijbehorende tarieventabel.

6.2.4 Havengelden

In 2023 wordt een onderzoek gedaan naar mogelijke heffing van havengelden in de Noodhaven in Schoonhoven met ingang van 1 januari 2024.

6.3 Ondernemersfondsen

Ondernemers in een winkelgebied of een bedrijventerrein kunnen voor het financieren van gezamenlijke initiatieven een ondernemersfonds oprichten. Financiering kan in de vorm van een BIZ-heffing op grond van de Wet op de bedrijveninvesteringszones (Wet BIZ). Als de gemeente akkoord gaat met het door de ondernemers opgestelde BIZ-plan en er is voldoende draagvlak, heft de gemeente een BIZ-bijdrage van de ondernemers in het betreffende gebied. De gemeente keert de opbrengst uit aan het BIZ-bestuur.

Wij hebben een BIZ Bergambacht Centrum, een BIZ Bergambacht Bedrijventerrein De Wetering en een BIZ Schoonhoven Centrum. De BIZ Schoonhoven Centrum loopt dit jaar af. Er zijn wel plannen voor een nieuwe BIZ Schoonhoven Centrum per 2024. Daarnaast zijn er plannen voor een BIZ voor bedrijventerrein Zevender-Thiendenland in Schoonhoven per 2024.

6.4 Overzicht lokale lastendruk

Bij de lokale lastendruk nemen we de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing mee in de berekening. In onderstaand overzicht worden de woonlasten 2023 van Krimpenerwaard vergeleken met omliggende gemeenten. Deze woonlasten zijn berekend met behulp van de Lokale Lasten Calculator 2023 van het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden). Bij de berekening is uitgegaan van de gemiddelde WOZ-waarde, een driepersoonshuishouden met de gemiddelde hoeveelheid afval en indien de rioolheffing afhankelijk is van het waterverbruik, het gemiddelde waterverbruik.

2023				
Gemeente	OZB	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing	Woonlasten
Krimpenerwaard	€387	€269	€269	€925
Bodegraven-Reeuwijk	€614	€354	€337	€1.306
Gouda	€326	€373	€477	€1.175
Krimpen aan den IJssel	€367	€430	€319	€1.116
Molenlanden	€367	€370	€243	€980*
Oudewater	€552	€314	€335	€1.201
Waddinxveen	€386	€368	€209	€963
Zuidplas	€488	€322	€197	€1.006
Landelijk gemiddelde	€429	€310	€224	€963

*Gemeente Molenlanden hanteert nog wel een heffingskorting ad €30

BIJLAGEN

Bijlage 1 - Toelichting op nieuw beleid

1.1 Exploitatie

Bestuur en ondersteuning				
	2024	2025	2026	2027
Structureel	-282	-2.337	-3.035	-3.841
Beleidskeuze	-800	-1.162	-1.152	-1.784
Afschrijvingslasten grote projecten	-20	-357	-357	-964
Op 7 december 2022 is de raad geïnformeerd over de grote projecten die de komende jaren door de gemeente uitgevoerd gaan worden. In totaal is hierbij sprake van een totale investering van ca. € 110 miljoen (9 projecten). De hiermee gemoeide kapitaallasten zijn grotendeels al in de meerjarenbegroting opgenomen, maar nog niet volledig. De afschrijvingen worden nu bijgesteld. De extra rentelasten zijn onderdeel van de separate aanvraag hiertoe.	-20	-357	-357	-964
Inrichting nieuw gemeentehuis (afschrijving)	-	-25	-45	-70
Voor de inrichting van het nieuwe gemeentehuis wordt een bedrag van €700.000 gevraagd. Basis hiervoor is de kostenraming die gemaakt is op basis van zoveel mogelijk hergebruik van het bestaande meubilair. Hierbij is rekening gehouden met reparatiekosten, refurbishment en nieuw aan te schaffen meubilair.	-	-25	-45	-70
MJOP ICT 2024 - 2027 (afschrijving)	-	-	-	-
Aanvraag budget ten behoeve van de investeringen vanuit het MJOP ICT.	-	-65	-245	-414
Dekking R205 Egalisatiereserve ICT	-	65	245	414
Inventaris werkplekken	-150	-150	-150	-150
De lasten voor aanschaf van nieuw meubilair bij de herindeling zijn destijds gedekt vanuit de bijdrage voor de frictiekosten die we als gemeente ontvingen. Dit meubilair is op termijn aan vervanging toe. Om de lasten die hieruit volgen jaarlijks gelijkmatig over de exploitatie te verdelen wordt voorgesteld om vanaf 2024 structureel € 150.000 toe te voegen aan de reserve Dekking kapitaallasten. Voorafgaand aan het opstellen van de begroting wordt het vervangingsschema nog geactualiseerd op basis van aantallen, vervangingsjaren en verwachte prijsontwikkeling. Indien dit leidt tot bijstelling van het te storten bedrag, passen we dit aan in de begroting.	-150	-150	-150	-150
Opslag overhead	-630	-630	-600	-600
Om te voorkomen dat er bij iedere aanvraag voor uitbreiding van formatie of inhuur ook direct budget moet worden aangevraagd voor ondersteunende formatie en budgetten, werken we met een opslag bij aanvragen voor extra capaciteit. Per extra fte formatie en inhuur bedraagt deze opslag respectievelijk € 25.000 en € 10.000 de opslag wordt centraal geraamd op het taakveld overhead binnen het programma Bestuur en ondersteuning. Vanuit deze opslag kunnen de extra kosten aan ondersteuning worden gedekt. Hiermee kan ca. 5 fte aan ondersteunende formatie, inclusief bijkomende budgetten worden gedekt.	-630	-630	-600	-600
Noodzakelijk	518	-1.175	-1.883	-2.057
Rente leningen	94	-1.653	-2.439	-2.747
Op basis van de meest recente liquiditeitsprognose wordt rekening gehouden met het aantrekken van langlopende geldleningen van in totaal € 152,5 miljoen in de periode 2024-2027. Vooralsnog wordt uitgegaan van een marktrente van 3,25% bij het aantrekken van leningen in de periode 2024-2027. Met een deel van de aan te trekken leningen was al rekening gehouden in de meerjarenbegroting 2023. De hogere rentelasten vloeien voort uit de geplande investeringen enerzijds en een stijging van de marktrente anderzijds.	94	-1.653	-2.439	-2.747
Bijdragen gemeenschappelijke regelingen	-822	-768	-690	-556
De meerjarenbegrotingen van de gemeenschappelijke regelingen waarin onze gemeente deelneemt worden op dit moment voorbereid en daarna bestuurlijk voorgelegd. Vooruitlopend hierop zijn de nu bekende en verwachte bijstellingen van de bijdragen opgenomen. Na bestuurlijke vaststelling worden de definitieve bedragen verwerkt in de meerjarenbegroting 2024.	-822	-768	-690	-556

	2024	2025	2026	2027
Algemene uitkering	4.800	4.800	4.800	4.800
Het kabinet heeft in de Najaarsnota 2022 aangekondigd een extra prijsbijstelling over 2022 uit te keren in verband met de uitzonderlijke prijsstijgingen voor 2022. Het gaat om circa € 300 miljoen per jaar tot en met 2025 en circa € 400 miljoen vanaf 2026. De definitieve bedragen volgen bij de Voorjaarsnota 2023 en de verdeling wordt in de meicirculaire 2023 bekend. Tot die tijd blijft het onzeker of de gemeenten achteraf het hogere accres voor loon- en prijsontwikkeling van uitkeringsjaar 2022 krijgen. Daarnaast heeft het Centraal Planbureau (CPB) op 9 maart 2023 het Centraal Economisch Plan (CEP) 2023 gepubliceerd. Het CPB raamt in het CEP 2023 een hogere loonstijging en een hogere prijsstijging voor consumptie en investeringen.	4.800	4.800	4.800	4.800
Vervangen wagenpark (afschrijving)	-	-	-	-
Een groot deel van het bestaande wagenpark is in 2026 afgeschreven en aan vervanging toe.	-	-	-	-263
Dekking exploitatie-vervanging	-	-	-	263
Cao-gevolgen	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
De huidige cao heeft een relatief korte looptijd tot en met 1 januari 2024. De salarisontwikkelingen voor 2024 zijn dan ook nog niet bekend. Wel wordt op basis van ervaringscijfers van de afgelopen jaren én op basis van ontwikkelingen van andere sectorale cao's die aanzienlijke stijgingen over 2023 én 2024 laten zien, rekening gehouden met een stijging van 4% over 2024. Voor de pensioenlasten wordt rekening gehouden met een stijging van 3%.	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Indexering lasten	-2.200	-2.200	-2.200	-2.200
Er vindt een aanpassing van de uitgaven plaats op basis van de inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds. Het Centraal Planbureau (CPB) heeft op 9 maart 2023 het Centraal Economisch Plan (CEP) 2023 gepubliceerd. Hierin gaat het CPB voor de jaarschijf 2024 uit van een indexering van de prijzen met 3% ten opzichte van 2023. In deze kadernota hanteren wij vooralsnog deze prijsindex.	-2.200	-2.200	-2.200	-2.200
Indexering baten	800	800	800	800
Er vindt een aanpassing van de inkomsten plaats op basis van de inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds. Net als aan de uitgavenkant hanteren we in deze kadernota vooralsnog het in het CEP gepresenteerde prijsindexcijfer van 3% voor 2024 om de baten mee aan te passen. We hebben de baten voor Ozb, riool- en afvalstoffenheffing in de berekening betrokken.	800	800	800	800
Informatiebeleid en -veiligheid	-154	-154	-154	-154
In het kader van informatiebeleid en -veiligheid is het noodzakelijk dat een organisatie beschikt over onafhankelijke functionarissen: -Chief Information Security Officer (CISO) -Functionaris Gegevensbescherming (FG) en een -Privacy Officer (PO). Deze functionarissen hebben een eigen takenpakket en werken nauw samen op het terrein persoonsgegevens en gegevensverwerking. PO heeft een uitvoerende rol en is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en bewaken van privacy beleid van de gemeentelijke organisatie en het ondersteunen van de uitvoering. FG heeft onder andere als taak om de gemeentelijke organisatie te informeren en te adviseren over de verplichtingen op grond van de AVG, de Uitvoeringswet AVG en andere privacywetgeving en toetsing werkzaamheden PO CISO heeft onder andere als taak om te adviseren over technologie en beveiliging over gegevensverwerking en informatiebeleid. Is een onafhankelijk adviseur van de Directie. Op dit moment is hiervoor 1,2 fte beschikbaar. Om de uitvoering van taken goed te kunnen borgen is het nodig om dit uit te breiden met in totaal 1,4 fte.	-154	-154	-154	-154
Eindtotaal	-282	-2.337	-3.035	-3.841
<i>Bedragen x € 1.000</i>				

Veiligheid

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen.

Verkeer, vervoer en waterstaat

	2024	2025	2026	2027
Structureel	-11	-16	-36	-36
Beleidskeuze	-	-5	-25	-25
Verkeersveiligheidsmaatregelen Veerweg Bergambacht (afschrijving)	-	-5	-25	-25
De N-208, lokaal bekend als de Veerweg in Bergambacht heeft in belangrijke mate betekenis als ontsluiting van de woonwijken aan de westzijde Bergambacht. De lokale functie zal door meerdere ontwikkelingen zoals de komst van maatschappelijke functies naar het gebied ten westen van de Veerweg (w.o. het gemeentehuis) gaan toenemen en daarmee ook kde behoefte om deze weg veilig te maken voor alle verkeersdeelnemers o.a. door het doorvoeren van een snelheidsbeperking. Om dit laatste prioriteit te kunnen geven is de Provincie gevraagd mee te werken aan een beheersoverdracht van de weg aan de gemeente die in 2023 moet leiden tot besluiten.	-	-5	-25	-25
Noodzakelijk	-11	-11	-11	-11
Vervanging verouderde en vervuilende voertuigen (afschrijving)	-11	-11	-11	-11
Dit betreft de afschrijving van de vervanging van verouderde en vervuilende voertuigen.	-11	-11	-11	-11
Eindtotaal	-11	-16	-36	-36

Bedragen x € 1.000

Economie

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen.

Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	-38	-38	-38	-19
Noodzakelijk	-38	-38	-38	-19
Tijdelijke locatie bibliotheek Bergambacht	-38	-38	-38	-19
De bibliotheek in Bergambacht is na de verhuizing van de Meidoornstraat naar de Pleinstraat meer huur en servicekosten gaan betalen voor de locatie. Deze (tijdelijke) verhoogde kosten worden door de gemeente gecompenseerd. Het gaat hierbij om een kwartaalbedrag van € 9.391,79. Tot eind 2023 zijn hiervoor middelen gereserveerd. Omdat de bibliotheek nog even op deze tijdelijke locatie moet blijven zitten, tot zeker half 2027, moet deze kwartaalbijdrage verlengd worden tot half 2027.	-38	-38	-38	-19
Structureel	-50	-52	-52	-52
Collegeprogramma	-50	-52	-52	-52
Toevoegen recreatieve voorzieningen buitengebied	-50	-50	-50	-50
Om toeristisch en recreatief bezoek en verblijf te stimuleren is het van belang om het buitengebied beter beleefbaar en toegankelijk te maken. Hiervoor wordt structureel budget gevraagd, voor bijvoorbeeld de aanleg van wandelpaden, uitkijkschermen en bebording.	-50	-50	-50	-50
Huisvestingsprogramma 2024 (afschrijving)	-	-2	-2	-2
Op basis van de verordening onderwijshuisvesting hebben scholen aanvragen ingediend voor het huisvestingsprogramma (HVP) 2024, betreft herstel constructiefout.	-	-2	-2	-2
Eindtotaal	-88	-90	-90	-71

Bedragen x € 1.000

Sociaal Domein				
	2024	2025	2026	2027
Structureel	-1.562	-1.841	-1.676	-1.511
Collegeprogramma	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Herijking minimabeleid	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Op dit moment wordt het minimabeleid herijkt om de bestaanszekerheid van inwoners te garanderen. De verwachting is dat voor de uitvoering vanaf 2024 extra structurele middelen benodigd zijn. Dit zal bij de begroting 2024 bekend zijn en derhalve dan opgenomen.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Beleidskeuze	-1.200	-1.479	-1.314	-1.149
Subsidieplafond 2024 - beleidsaanpassing	-131	-131	-131	-131
De uitbreidingen zijn noodzakelijk voor het stimuleren van ontmoeting, samenwerken en normaliseren en past daarmee binnen de opgave van de Maatschappelijke Agenda. De plafonds stijgen met € 166.000 er is dekking voor € 35.000.	-131	-131	-131	-131
Indexering subsidieplafonds	-	-205	-205	-205
Conform door de gemeenteraad vastgesteld beleid wordt de indexering voor het totaal van de subsidieplafonds voor 2025 meegenomen in de begroting 2024. Op basis van de septembercirculaire 2022 is gerekend met een indexering van 2,5% ten opzichte van de voor 2024 begrote bedragen. (Let op: nu nog geen rekening gehouden met structurele aanpassingen vanaf 2023)	-	-205	-205	-205
Toegang Sociaal Domein	-1.069	-1.143	-978	-813
Via een RIB bent u geïnformeerd over de verschillende ontwikkelingen in de toekomstbestendige toegang van het sociaal domein. In totaliteit vragen we vanaf 2024 € 1 miljoen aan oplopend tot € 1,4 miljoen in 2025 (17,5 FTE). Genoemde bedragen wijken iets af van de RIB, omdat ze zijn gecorrigeerd voor Cao-gevolgen. Vanaf 2027 is de eerste inschatting dat we daarvan circa € 600.000 terug zullen verdienen. Voor de cijfers die nu vanaf 2025 zijn opgenomen geldt dat we deze richting de kadernota 2025 zullen actualiseren en indien nodig bijstellen.	-1.069	-1.143	-978	-813
Noodzakelijk	-362	-362	-362	-362
Decentralisatie Beschermd Wonen	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Per 2024 vindt een doordecentralisatie plaats van beschermd wonen Hierbij zullen de middelen voor beschermd wonen met een objectief verdeel model en een ingroeipad van 10 jaar herverdeeld worden van de centrum gemeenten naar alle gemeenten. Er is in afstemming met de gemeenten in Midden-Holland eerder afgesproken om de toegang voor beschermd wonen (wonen in een instelling met 24/7 toezicht in de nabijheid) door de gemeente Gouda te laten uitvoeren (zoals nu ook het geval is). De financiële afspraken zoals die zijn vastgelegd in de Regiovisie worden naar verwachting in 2024 gecontinueerd. Dit zou betekenen dat de beschikbare middelen regionaal samen worden gevoegd. Gemeenten besluiten gezamenlijk jaarlijks over de inzet van deze middelen middels een regionale begroting beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Financiële risico's worden samen gedragen, waardoor fluctuaties in instroom per jaar per gemeente gedempt worden. Daarnaast worden momenteel scenario's uitgewerkt voor het werken met een cliëntvolgende bekostiging, om op basis van een vergelijking van de scenario's te beslissen of bovenstaand besluit in stand blijft of dat er toch een andere keuze wordt gemaakt. Bij de begroting 2024 is hier meer duidelijkheid over en zal deze ontwikkeling worden meegenomen.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Subsidiejaarplan 2024 indexering	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Als gevolg van het tussentijds aanpassen van de CAO's en hoge inflatie kan het nodig zijn om de subsidieplafonds van het subsidiejaarplan 2024 aan te passen.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.

	2024	2025	2026	2027
Formatie statushouders	-92	-92	-92	-92
De landelijke vluchtelingen crisis raakt ook ons. Naast onze wettelijk taken op grond van de recent ingevoerde nieuwe Wet inburgering (gericht op inburgering en huisvesting van statushouders), hebben we ook moeten handelen in de noodopvang van Oekraïners. Maar daarmee is het nog niet af. Met de komst van de Spreidingswet moeten er meer opvangplakken voor vluchtelingen en asielzoekers worden gecreëerd ter aanvulling op de huidige asielzoekerscentra in ons land. Op dit moment worden de taken die uit voornoemde ontwikkelingen voortvloeien grotendeels op incidentele basis uitgevoerd. Echter deze problematiek is niet (meer) van tijdelijke aard, maar vraagt structurele capaciteit vanuit de gemeente. Hiertoe is structurele uitbreiding van de formatie met 1 fte in het Sociaal Domein noodzakelijk. Mogelijk dat we (een deel van) de kosten kunnen dekken uit vergoedingen die we hiervoor krijgen vanuit het Rijk. Op dit moment is daar echt nog onvoldoende zekerheid over om de dekking al in te kunnen boeken.	-92	-92	-92	-92
Verstevigen regionale werkorganisatie (RWO)	-270	-270	-270	-270
De vijf gemeenten in de regio Midden-Holland kennen een goede samenwerking rondom het sociaal domein. De afgelopen periode is gewerkt aan het verstevigen van deze samenwerking, zowel op bestuurlijk als ambtelijk vlak. Ook inhoudelijk zijn er veel ontwikkelingen en wordt er toegewerkt naar een nieuwe meerjarige inkoopperiode voor de inkoop van zorg voor onze inwoners.	-270	-270	-270	-270
Eindtotaal	-1.562	-1.841	-1.676	-1.511

Bedragen x € 1.000

Volksgesondheid en milieu				
	2024	2025	2026	2027
Structureel	-	-	-	-
Beleidskeuze	-	-	-	-
2 FTE Programma Riolering en Klimaatadaptatie	-	-	-	-
Uitbreiding 2 fte formatie ten behoeve van het uitvoeren van het Programma Riolering & Klimaatadaptatie. Het betreft 1 fte klimaatadviseur (50% kostentoerekening aan Riolering en 50% Algemene Middelen) en 1 fte medewerker riolering (100% kostentoerekening aan Riolering).	-165	-165	-165	-165
Dekking exploitatie	41	41	41	41
Dekking tarieven	124	124	124	124
Noodzakelijk	-	-	-	-
Vervanging verouderde en vervuilende voertuigen (afschrijving)	-	-	-	-
Dit betreft de afschrijving van de vervanging van verouderde en vervuilende voertuigen.	-15	-15	-15	-15
Dekking tarieven	15	15	15	15
Eindtotaal	-	-	-	-

Bedragen x € 1.000

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	-300	-300	-	-
Collegeprogramma	-300	-300	-	-
Inhuur t.b.v. realisatie wonen en bedrijventerreinen	-300	-300	-	-
In de begroting van 2023 heeft u de ambitie uitgesproken om initiatieven vanuit de kernen die aansluiten bij de behoefte en identiteit van de eigen kern te stimuleren en dat de gemeente hierbij faciliteert. Daarbij heeft u aangegeven aan de randen van onze kernen ruimte te maken voor wonen en werken. Om daar uitvoering aan te geven vindt in 2023 besluitvorming plaats over het strategisch toekomstperspectief, de woonvisie en de lokale bedrijventerreinenstrategie. Deze worden uitgewerkt in een uitvoeringsagenda en uiteindelijk in concrete projecten. Deze volgende fase vergt specifieke inzet en capaciteit. Wanneer we overgaan tot uitvoering van concrete projecten kunnen we de inzet van extra capaciteit dekken uit o.a. bijdragen van ontwikkelaars en grondexploitaties.	-300	-300	-	-
Structureel	-123	-123	-123	-123
Beleidskeuze	-123	-123	-123	-123
VTH administratieve ondersteuning	-123	-123	-123	-123
Afgelopen anderhalf jaar hebben we onze processen en werkzaamheden ingericht op de komst van de Omgevingswet en Wkb. Daaruit blijkt dat wij meer administratieve taken erbij krijgen zowel op het gebied van vergunningen, toezicht en handhaving. Daarnaast zijn de laatste anderhalf jaar meer taken en werkzaamheden op ons afgekomen zoals op het gebied van BAG, ondermijning, etc.. Voor de administratieve taken wordt nu structureel 2 fte aangevraagd onder meer om de handhavers te ontlasten. In hoeverre we deze lasten kunnen dekken uit de opbrengsten van de betreffende tarieven onderzoeken we bij het opstellen van de begroting.	-123	-123	-123	-123
Eindtotaal	-423	-423	-123	-123

Bedragen x € 1.000

1.2 Investerings

De in het onderstaande genoemde investeringsbedragen hebben niet direct invloed op het saldo van de exploitatie. De investeringen worden in een aantal jaren afgeschreven en dit leidt tot jaarlijkse kapitaallasten (rente + afschrijving) die in de exploitatie worden meegenomen. Voor een aantal investeringen geldt dat de kapitaallasten kunnen worden gedekt, ten laste van reserves, tarieven of anderszins. Eventuele dekking is bij de toelichting op de investering aangegeven.

Bestuur en organisatie

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	-1.888	-2.034	-4.279	-1.281
Beleidskeuze				
MJOP ICT 2024 - 2027	-263	-884	-553	-223
Aanvraag budget ten behoeve van de investeringen vanuit het MJOP ICT.	-263	-884	-553	-223
Inrichting nieuw gemeentehuis	-200	-250	-250	-
Voor de inrichting van het nieuwe gemeentehuis wordt een bedrag van €700.000 gevraagd. Basis hiervoor is de kostenraming die gemaakt is op basis van zoveel mogelijk hergebruik van het bestaande meubilair. Hierbij is rekening gehouden met reparatiekosten, refurbishment en nieuw aan te schaffen meubilair.	-200	-250	-250	-
Noodzakelijk				
Groot onderhoud gemeentelijk vastgoedobject 2024	-1.425	-900	-1.476	-1.058
De gemeente beschikt over diverse, openbare (Dekking) en niet openbare gebouwen. In de begroting wordt voor deze gebouwen rekening gehouden met groot onderhoud. In het kort komt het er op neer dat er geen achterstallig onderhoud mag ontstaan. In 2022 heeft de gemeenteraad het "Beheerplan Vastgoed 2022" vastgesteld. Dit vormt de beleidskader voor het onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed voor de komende jaren. In het raadsbesluit in november 2022 is reeds aangegeven dat voor het verrichten van groot onderhoud aan de gemeentelijke vastgoedobjecten in 2024 € 1.425.000 nodig is.	-1.425	-900	-1.476	-1.058
Vervangen wagenpark	-	-	-2.000	-
Een groot deel van het bestaande wagenpark is in 2026 afgeschreven en aan vervanging toe.	-	-	-2.000	-
Eindtotaal	-1.888	-2.034	-4.279	-1.281

Bedragen x € 1.000

Veiligheid

Voor dit programma zijn er geen aanvullende investeringen opgenomen.

Verkeer, vervoer en waterstaat

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	-200	-800	-	-
Beleidskeuze				
Verkeersveiligheidsmaatregelen Veerweg Bergambacht	-200	-800	-	-
De N-208, lokaal bekend als de Veerweg in Bergambacht heeft in belangrijke mate betekenis als ontsluiting van de woonwijken aan de westzijde Bergambacht. De lokale functie zal door meerdere ontwikkelingen zoals de komst van maatschappelijke functies naar het gebied ten westen van de Veerweg (w.o. het gemeentehuis) gaan toenemen en daarmee ook kde behoefte om deze weg veilig te maken voor alle verkeersdeelnemers o.a. door het doorvoeren van een snelheidsbeperking. Om dit laatste prioriteit te kunnen geven is de Provincie gevraagd mee te werken aan een beheersoverdracht van de weg aan de gemeente die in 2023 moet leiden tot besluiten.	-200	-800	-	-
Noodzakelijk				
IBOR investeringen 2024	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Bedragen volgen bij de begroting. Per saldo budgettair neutraal, de bedragen worden gedekt vanuit de voorziening IBOR.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Eindtotaal	-200	-800	-	-

Bedragen x € 1.000

Economie

Voor dit programma zijn er geen aanvullende investeringen opgenomen.

Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	-50	-	-	-
Collegeprogramma	-50	-	-	-
Huisvestingsprogramma 2024	-50	-	-	-
Op basis van de verordening onderwijshuisvesting hebben scholen aanvragen ingediend voor het huisvestingsprogramma (HVP) 2024, betreft herstel constructiefout.	-50	-	-	-
Eindtotaal	-50	-	-	-

Bedragen x € 1.000

Sociaal domein

Voor dit programma zijn er geen aanvullende investeringen opgenomen.

Volksgesondheid en milieu

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Noodzakelijk	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
VGRP investeringen 2024	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Bedragen volgen bij de begroting. Per saldo budgettair neutraal, de bedragen worden gedekt vanuit de tarieven rioolheffing.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Eindtotaal	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.

Bedragen x € 1.000

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Voor dit programma zijn er geen aanvullende investeringen opgenomen.

Bijlage 2 - Nieuw beleid naar categorie

In deze bijlage zijn alle nieuwe aanvragen uit deze kadernota nogmaals opgenomen. Ditmaal zijn ze overzichtelijk gesplitst naar de 3 categorieën: Collegeprogramma, Noodzakelijk en Beleidskeuze. Per categorie is een tabel opgenomen. Binnen deze tabellen is onderscheid gemaakt in exploitatie (incidenteel en structureel) en investering.

Collegeprogramma				
	2024	2025	2026	2027
Collegeprogramma	-400	-352	-52	-52
Exploitatie	-350	-352	-52	-52
Incidenteel	-300	-300	-	-
Inhuur t.b.v. realisatie wonen en bedrijventerreinen	-300	-300	-	-
Structureel	-50	-52	-52	-52
Herijking minimabeleid	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Toevoegen recreatieve voorzieningen buitengebied	-50	-50	-50	-50
Huisvestingsprogramma 2024 (afschrijving)	0	-2	-2	-2
Investering	-50	-	-	-
Incidenteel	-50	-	-	-
Huisvestingsprogramma 2024	-50	-	-	-
Eindtotaal	-400	-352	-52	-52

Bedragen x € 1.000

Noodzakelijk				
	2024	2025	2026	2027
Noodzakelijk	-1.318	-2.486	-5.770	-3.507
Exploitatie	107	-1.586	-2.294	-2.449
Incidenteel	-38	-38	-38	-19
Tijdelijke locatie bibliotheek Bergambacht	-38	-38	-38	-19
Structureel	145	-1.548	-2.256	-2.430
Decentralisatie Beschermd Wonen	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Subsidiejaarplan 2024 indexering	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Rente leningen	94	-1.653	-2.439	-2.747
Bijdragen gemeenschappelijke regelingen	-822	-768	-690	-556
Algemene uitkering	4.800	4.800	4.800	4.800
Cao-gevolgen	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Indexering lasten	-2.200	-2.200	-2.200	-2.200
Indexering baten	800	800	800	800
Informatiebeleid en -veiligheid	-154	-154	-154	-154
Formatie statushouders	-92	-92	-92	-92
Verstevigen regionale werkorganisatie (RWO)	-270	-270	-270	-270
Vervanging verouderde en vervuilende voertuigen (afschrijving)	-11	-11	-11	-11
Investering	-1.425	-900	-3.476	-1.058
Incidenteel	-1.425	-900	-3.476	-1.058
IBOR investeringen 2024	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
VGRP investeringen 2024	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Groot onderhoud gemeentelijk vastgoedobject 2024	-1.425	-900	-1.476	-1.058
Vervangen wagenpark	-	-	-2.000	-
Eindtotaal	-1.318	-2.486	-5.770	-3.507

Bedragen x € 1.000

Beleidskeuze				
	2024	2025	2026	2027
Beleidskeuze	-2.786	-4.703	-3.417	-3.304
Exploitatie	-2.123	-2.769	-2.614	-3.081
Structureel	-2.123	-2.769	-2.614	-3.081
Subsidieplafond 2024 - beleidsaanpassing	-131	-131	-131	-131
2 FTE Programma Riolering en Klimaatadaptatie	-	-	-	-
Afschrijvingslasten grote projecten	-20	-357	-357	-964
Inrichting nieuw gemeentehuis (afschrijving)	-	-25	-45	-70
MJOP ICT 2024 - 2027 (afschrijving)	-	-	-	-
Verkeersveiligheidsmaatregelen Veerweg Bergambacht (afschrijving)	-	-5	-25	-25
Indexering subsidieplafonds	-	-205	-205	-205
Toegang Sociaal Domein	-1.069	-1.143	-978	-813
VTH administratieve ondersteuning	-123	-123	-123	-123
Inventaris werkplekken	-150	-150	-150	-150
Opslag overhead	-630	-630	-600	-600
Investering	-663	-1.934	-803	-223
Incidenteel	-663	-1.934	-803	-223
Verkeersveiligheidsmaatregelen Veerweg Bergambacht	-200	-800	-	-
MJOP ICT 2024 - 2027	-263	-884	-553	-223
Inrichting nieuw gemeentehuis	-200	-250	-250	-
Eindtotaal	-2.786	-4.703	-3.417	-3.304

Bedragen x € 1.000